

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Katedra financí a účetnictví

Bakalářská práce

Spotřebitelské úvěry a zadlužování domácností

Consumer loans and indebtedness of households

Soňa Vojíková

Plzeň 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Spotřebitelské úvěry a zadlužování domácností“

vypracoval/a samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 25. dubna 2022

v. r. *Soňa Vojíková*

Poděkování

Tímto bych chtěla velmi poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Ing. Janě Šturcové, Ph.D., za vstřícnost, ochotu, odborné rady a pomoc při zpracovávání této bakalářské práce.

Obsah

Úvod	7
Cíl a metodika	8
1 Spotřebitelské úvěry	10
1.1 Charakteristika úvěru	10
1.2 Charakteristika spotřebitelského úvěru	13
1.2.1 Právní úprava spotřebitelských úvěrů	14
1.2.2 Rozdělení a druhy spotřebitelských úvěrů	17
1.2.3 Ekonomické aspekty spotřebitelských úvěrů	22
2 Poskytovatelé, žádost a smlouva o spotřebitelském úvěru	27
2.1 Poskytovatelé spotřebitelských úvěrů	27
2.1.1 Bankovní společnost	28
2.1.2 Nebankovní společnost	28
2.1.3 Zprostředkovatelské společnosti	29
2.2 Žádost o spotřebitelský úvěr	30
2.3 Smlouva o spotřebitelském úvěru	31
2.3.1 Vznik smlouvy	31
2.3.2 Zánik smlouvy	32
3 Zadlužování domácností	33
3.1 Základní pojmy	33
3.1.1 Dluh, zadluženost a předluženost	33
3.1.2 Domácnost	34
3.2 Vývoj zadluženosti	34
3.2.1 Příčiny zadlužování	36

3.3	Vliv spotřebitelských úvěrů na zadlužování domácností.....	37
3.4	Dopady zadluženosti	38
3.4.1	Exekuce a exekuční řízení	39
3.4.2	Osobní bankrot a oddlužení	40
3.5	Způsoby prevence a řešení zadlužování.....	42
4	Praktická část	44
4.1	Vybrané bankovní společnosti	44
4.1.1	Česká spořitelna a. s.....	44
4.1.2	Stavební spořitelna České spořitelny a. s. – Buřinka.....	46
4.2	Modelové příklady spotřebitelských úvěrů a zadlužování domácností	47
4.2.1	Modelový příklad 1	47
4.2.2	Modelový příklad 2.....	52
4.2.3	Možné způsoby řešení situace neschopnosti splácení závazků v návaznosti na Modelový příklad 1	56
	Závěr	60
	Seznam použité literatury	
	Seznam tabulek	
	Seznam obrázků	
	Abstrakt	
	Abstract	

Úvod

Spotřebitelské úvěry se staly součástí naší společnosti. Každý se ve svém životě setkal s těmito úvěry, ať už z televizních reklam, reklamních bannerů nebo osobních zkušeností svých známých. V dřívějších dobách si lidé nekupovali to, na co neměli. Nyní je situace zcela jiná. Díky široké nabídce úvěrových produktů a velkému zájmu potěšit nejen sebe, ale i své blízké, roste poptávka po těchto produktech. Lidé si jednoduše půjčí finanční prostředky téměř na jakýkoli záměr. Ať se jedná o dovolené, spotřební zboží, bílou elektroniku, školné, pořízení automobilu, rekonstrukce bytu či koupě bydlení. To vše se dá financovat spotřebitelskými úvěry. Je to logické, kdo by čekal, až si na danou věc našetří dostatek peněžních prostředků, než aby měl peníze víceméně okamžitě k dispozici. V této době je mnoho druhů spotřebitelských úvěrů a mnoho způsobů, jak tyto úvěry splácet i čerpat.

Rozmach úvěrových produktů přivolal též nekalé poskytovatele, kteří poskytovali nevýhodné až likvidační podmínky s poskytovaným úvěrem. Ve vidině rychlého přísunu peněz spotřebitelé neváhali a peníze si půjčili. Častokrát se „obyčejný“ člověk, do té doby bezúhonný, dostal do finanční tísně. Od roku 2014 tento problém řeší Česká národní banka svými nařízeními. Počet poskytovatelů na trhu se značně zredukoval. Česká národní banka uděluje licence k provozování činností jen těm poskytovatelům, kteří splňují všechny potřebné podmínky. Nyní na českém trhu poskytují spotřebitelské úvěry bankovní a nebankovní společnosti a zprostředkovatelé spotřebitelských úvěrů.

Se spotřebitelskými úvěry se pojí právě i zadlužování domácností. Často spotřebitelé nepřemýšlejí nad situacemi v dlouhodobém rozhraní. Špatná finanční situace může potkat každého z nás. Je však důležité umět tuto situaci řešit včas a rozumně. I v této době je spousta případů domácností, které se ocitly v dluhové spirále. Mohly dluhy zdědit, svou nerozvážností podepsat nevýhodnou smlouvu, nebo jen dostatečně nesledovali svou finanční situaci. Na splácení jednoho úvěru si uzavřely úvěr jiný a dostaly se do koloběhu finanční pasti. Z dluhové pasti se lze dostat několika způsoby, ovšem pokud se neřeší včas, může dojít až k fázi exekučního řízení a soudnímu vyrovnání. Spousta lidí se ocitne v osobním bankrotu nebo insolvenční.

Cíl a metodika

Hlavním cílem bakalářské práce bude na základě teoretických poznatků přiblížit sjednání, splácení a čerpání spotřebitelských úvěrů v České republice a řešení situace zadluženosti domácností. Tohoto cíle bude dosaženo pomocí dílčích cílů. Prvním dílčím cílem bude na modelových příkladech představit postup získání spotřebitelského úvěru, výpočet splátek a způsoby čerpání úvěru u konkrétní bankovní společnosti. Druhým dílčím cílem bude na navazujícím modelovém příkladu popsat způsob řešení situace a navrhnout řešení zadluženosti domácnosti v souvislosti se spotřebitelským úvěrem.

Bakalářská práce bude vycházet z předpokladu zpracování teoretických východisek. Ta budou zpracována na základě studia odborné literatury a zákonů zaměřených na problematiku spotřebitelských úvěrů a zadlužování domácností. S využitím teoretických poznatků bude zpracována praktická část. K vypracování modelových příkladů byla využita osobní komunikace s bankéři České spořitelny a pracovníky oddělení Vymáhání pohledávek České spořitelny. Následně budou zjištěné poznatky z modelových příkladů vyhodnoceny. Pro výpočty zkoumané problematiky budou využity následující vzorce.

Výpočet DTI podle vzorce:

$$\text{ukazatel DTI} = \frac{\text{výše poskytnutého úvěru}}{\text{čistý roční příjem žadatele o úvěr}} \quad (1)$$

Výpočet DSTI podle vzorce:

$$\text{ukazatel DSTI} = \frac{\text{výše měsíčních splátek}}{\text{čistý měsíční příjem žadatele}} * 100 \quad (2)$$

Výpočet anuitní splátky podle vzorce:

$$a = D * \frac{r}{1 - v^n} \quad (3)$$

kde:

a = výše splátky

D = výše poskytnutého úvěru

v = diskontní faktor $\left(\frac{1}{1+r}\right)$, kde r = úroková sazba

n = počet úrokových období splácení úvěru.

Výpočet úroku (U_1) pro první splátku:

$$U_1 = a * (1 - v^n) \quad (4)$$

Výpočet úmoru (M_1) pro první splátku:

$$M_1 = a - U_1 \quad (5)$$

1 Spotřebitelské úvěry

Hlavní téma této práce tvoří spotřebitelský úvěr. Tato část bude obsahovat vymezení daného pojmu, jeho základní charakteristiku a charakteristiku souvisejících pojmů z oblasti úvěrů. Dále bude kapitola zahrnovat právní úpravu, zejména bude použit zákon o spotřebitelském úvěru a některé části nového občanského zákoníku, týkající se řešené problematiky. Pro úplnost spotřebitelských úvěrů zde budou vysvětleny jejich ekonomické aspekty.

1.1 Charakteristika úvěru

Pojem úvěr vyjadřuje finanční operaci mezi dvěma stranami, která spočívá v dočasném poskytnutí peněžních prostředků za smluvený úrok. Úrok představuje pro poskytovatele výnos neboli finanční odměnu za poskytnutý úvěr, a naopak pro klienta představuje závazek, o který se navýší jistina (zapůjčená částka, ze které se úrok počítá). Dvořák (2005) uvádí, že z hlediska banky se jedná především o poskytování finančních prostředků svým klientům v podobě různých typů úvěrů, ale i ve formě garantování poskytnutí prostředků při splnění určitých podmínek. Ten, kdo peníze půjčuje, se nazývá věřitel. Tím mohou být bankovní i nebankovní společnosti. Pro komerční banky je tento akt jedním z nejdůležitějších obchodů a část aktiv, nese sebou však poměrnou část rizik. Druhá strana je naopak dlužníkem. Dlužníkem mohou být například podnikatelské subjekty, stát, municipality a fyzické osoby. Mezi oběma stranami vzniká smluvní dohoda o poskytnutém úvěru. Pro věřitele tímto aktem vzniká pohledávka

a pro dlužníka závazek.

Podle Dvořáka (2005) se úvěry dají třídit podle různých kritérií.

- Podle příjemce úvěru se rozlišují úvěry poskytované:
 - státu, jeho menším částem (municipalitám) a veřejnoprávním subjektům,
 - podnikatelským subjektům,
 - fyzickým osobám (domácnostem).

- Podle doby splatnosti se člení na úvěry:
 - krátkodobé,
 - střednědobé,
 - dlouhodobé.

Krátkodobý úvěr je splatný do jednoho roku, střednědobý od jednoho roku do pěti let a dlouhodobý má splatnost delší než pět let.

- Podle účelu použití se úvěry poskytují jako:
 - úvěry účelové,
 - úvěry neúčelové.

Účelové úvěry jsou poskytovány přesně na daný záměr domluvený smluvně. Neúčelové úvěry mohou být využity na jakýkoli nákup dle vlastního uvážení.

- Dle typu měny se rozlišují úvěry poskytované v měně:
 - tuzemské,
 - zahraniční.
- Podle způsobu zajištění úvěru jsou rozděleny úvěry na:
 - zajištěné,
 - nezajištěné.

U zajištěných úvěrů banka vyžaduje určitý typ ručení, například movitou či nemovitou věcí. U nezajištěných nevyžaduje žádné ručení, pouze splnění stanovených podmínek pro získání úvěru.

- Dle formy poskytnutí úvěru může být úvěr poskytován v podobě:
 - peněžních úvěrů,
 - závazkových úvěrů a záruk.

Peněžní úvěr představuje skutečné poskytnutí likvidních peněz v hotovostní nebo bezhotovostní formě. Zákazník se zavazuje v dané lhůtě splatit přijatý úvěr včetně dohodnutých úroků. Závazkové úvěry a záruky spočívají na principu, že se banka v určité formě zavazuje za svého klienta splnit jeho závazky v případě, že tak sám neučiní. Klient tím nezíská žádné likvidní prostředky. Příkladem jsou avalové a akceptační úvěry (viz dále). (Dvořák, 2005)

Níže jsou uvedeny různé typy peněžních úvěrů, které se nejčastěji klasifikují podle časového hlediska (krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé) a podle typu příjemce (komerční úvěr a spotřební úvěr). Také jsou zde stručně uvedeny typy závazkových úvěrů a záruk.

Mezi peněžní úvěry patří (Dvořák, 2005):

- kontokorentní úvěr – krátkodobý bankovní úvěr poskytovaný na běžný účet takovým způsobem, že zůstatek tohoto účtu může přecházet do debetu (čerpání peněžních prostředků i v případě, že zůstatek účtu je nulový). Maximální povolený a přípustný debet se nazývá úvěrový rámec.
- eskontní úvěr – krátkodobý směnečný úvěr, který spočívá na směnečném principu. To znamená, že banka odkoupí (eskontuje) směnku před její splatností, přičemž sráží úrok (diskont) za dobu eskontu do dne splatnosti. Odkupem banka přebírá veškeré povinnosti a práva.
- ostatní, např. negociační úvěr – modifikovaný eskontní úvěr při styku banky se zahraničím (odkup směnek vydaných zahraničním)
- hypoteční úvěr – dlouhodobý úvěr, jehož charakteristickým znakem je zajištění zástavním právem k nemovitosti. Slouží zejména k financování vlastního bydlení, koupi stavebního pozemku, rekreačního objektu a dalších operací týkajících se nemovitosti (přestavba, rekonstrukce, vestavba aj.).

Mezi závazkové úvěry a záruky patří (Dvořák, 2005):

- akceptační úvěr – úzce spojen se směnkou. Banka klientovi nedává likvidní prostředky, ale garantuje zaplacení určitého závazku tohoto klienta.
- remboursní úvěr – akceptační úvěr v modifikované podobě pro mezinárodní obchod. Podstatou je akceptace směnky vystavené exportérem na určitou (remboursní) banku.
- avalový úvěr – označován také jako ručitelský úvěr. Zahrnuje téměř všechny formy ručení a záruk banky za svého klienta. Princip je podobný s akceptačním úvěrem, ale nemusí se nutně vztahovat na směnku.

- bankovní záruka – využívány zejména v mezinárodním obchodě. Základní myšlenkou bankovní záruky je závazek banky na vyplacení peněžní částky oprávněné osobě (tzv. beneficiantovi) za určených podmínek v záruční listině.

Spotřebitelské úvěry budou samostatně probrány v následující kapitole. Hlavními rozdíly mezi komerčním a spotřebitelským úvěrem jsou - subjekt, kterému je úvěr poskytován a účel, na který je použit. Spotřebitelský úvěr lze poskytnout pouze fyzickým osobám a pouze na nepodnikatelské účely. Dalším rozdílem je i průměrná výše spotřebitelského úvěru, obvykle bývá nižší než výše podnikatelského. (Dvořák, 2005)

1.2 Charakteristika spotřebitelského úvěru

Spotřebitelský úvěr lze chápat jako příslib poskytnutí peněžních prostředků podnikatelem fyzické nepodnikající osobě. Na jedné straně stojí podnikatel, který má dle smluvní dohody povinnost poskytnout peněžní prostředky a na druhé straně stojí spotřebitel, který má právo tyto prostředky použít a následně vrátit včetně smluvených úroků. (Dohnal, 2011)

O spotřebitelský úvěr v České republice může zažádat fyzická osoba s českým občanstvím, které je minimálně 18 let a má nahlášené trvalé bydliště na území České republiky. Čerpat úvěr lze jednorázově i postupně v hotovostní formě nebo připsáním peněžních prostředků na běžný účet. Doba splatnosti bývá zpravidla mezi 6 - 72 měsíci. V některých případech může být doba splatnosti až 120 měsíců (10 let). Pro tento typ úvěru je typické krytí spotřebních výdajů. Do těchto výdajů se řadí například nákup spotřebního zboží (automobil, elektronické spotřebiče, vybavení domácnosti), financování služeb (školné, dovolená, lázeňské služby aj.) nebo nákup či rekonstrukce nemovitosti. Úvěr může být také neúčelový, ten může spotřebitel využít k libovolnému účelu v podstatě na cokoli. Jako každý úvěr, i spotřebitelský má své výhody a nevýhody. Za hlavní výhodu je považováno téměř okamžité uspokojení potřeb fyzických osob a rychlá dostupnost bez nutnosti dlouhodobého spoření. Jde především o rozložení větší jednorázové platby na delší období na několik menších částí (nízké měsíční splátky). Hlavní nevýhodou financování spotřebitelským úvěrem je fakt, že spotřebitel zaplatí vyšší částku, než si ve skutečnosti půjčil, této částce se totiž

připisuje úrok z daného úvěru. Tuto skutečnost ovlivňuje ukazatel RPSN (viz kapitola 1.2.3), v případě spotřebitelských úvěrů může být značně vysoký. Do této sazby patří všechny typy poplatků spojené s úvěrem. (Finance.cz, n.d.)

1.2.1 Právní úprava spotřebitelských úvěrů

Mezi hlavní právní normy, které upravují problematiku spotřebitelských úvěrů, patří:

- nový občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb.,
- zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru ze dne 14. června 2016, účinném k 1. 1. 2021,
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru. V roce 2021 Evropská komise schválila návrh nové směrnice o spotřebitelských úvěrech a zahájila tím řádný legislativní proces. Projednávání Evropským parlamentem a Radou začalo v září roku 2021. Účelem je přezkoumání práv spotřebitelů, snaha zlepšit jejich informovanost a úvěruschopnost. Kromě toho se přezkum bude věnovat dopadu krize související s pandemií COVID-19 na úvěrový trh a spotřebitele. (Ministerstvo financí České republiky, 2021),
- zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění účinném k 1. 7. 2020,

Z nového občanského zákoníku plynou základní ustanovení týkající se úvěru jako takového, konkrétně v předpisu č. 89/2012 Sb., ve znění od 1. 7. 2021, oddíl 7 (§ 2395-§ 2340) o úvěru. Také § 419 stručně popisuje osobu, která je spotřebitelem. Spotřebitele popisuje takto: „každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná“. § 1810 – 1867 popisuje některá ustanovení o závazcích ze smluv uzavíraných se spotřebitelem. Spotřebitelského úvěru se týkají jen některá z nich. (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník)

Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, (dále jen ZoSÚ), je účinný od 1. 12. 2016, prošel několika úpravami, ve kterých se pozměnily vybrané paragrafy. Jedná se o komplexní právní úpravu spotřebitelských úvěrů a zavedení regulace hypotečních úvěrů. Právní úprava spotřebitelského úvěru reguluje jak spotřebitelské úvěry,

tak i úvěry na bydlení včetně hypotečních. Nová právní úprava spotřebitelského úvěru významně zlepšuje postavení spotřebitele a upravuje podnikatelské prostředí – snaží se eliminovat klamání a zneužívání spotřebitele a snaha zamezit lichevním praktikám. Ministerstvo financí vyzdvihlo 8 hlavních ochrano-spotřebitelských opatření, která zákon řeší. Patří mezi ně následující opatření (Ministerstvo financí České republiky, 2019):

- Omezení sankcí za pozdní splátku (výše je omezena denně – 0,1% denně z částky, kvůli níž je spotřebitel v prodlení a i celkově – maximálně polovina úvěru, nejvýše 200 000Kč).
- Umožnění splatit úvěr na bydlení předčasně bez vysokých nákladů (spotřebitel může splatit svůj dluh kdykoli a poskytovatel má právo pouze na úhradu účelně vynaložených nákladů vzniklých v souvislosti s předčasným splacením).
- Zákonem stanovená neplatnost smlouvy o spotřebitelském úvěru nebude-li řádně posouzena úvěruschopnost – schopnost spotřebitele ze svého příjmu plnit závazky, splácet úvěr (nebude-li smlouva platná, nemusí spotřebitel platit žádné úroky, již splacené úroky mu budou navráceny a jistinu splácí dle svých možností).
- Rozšíření působnosti regulace i na další běžné typy úvěrů, jako jsou hypoteční úvěry, nebo tzv. mikroúvěry (do 5 000 Kč).
- Úplný zákaz uzavírání rozhodčích doložek ve smlouvách uzavřených se spotřebitelem.
- Významné zvýšení nároků na nebankovní subjekty „podnikající v úvěrech“ (regulace vstupu do odvětví zprostředkovatelům a nebankovním poskytovatelům, klade důraz na odbornost, důvěryhodnost a finanční zabezpečení - počáteční kapitál).
- Přesunutí licencování a dohledu nad všemi poskytovateli a zprostředkovateli úvěrů na Českou národní banku.
- Úvěr poskytnutý nelicencovaným poskytovatelem je zdarma (bezúročný).

Návrh zákona dále kompletně pokrývá všechny typy spotřebitelských úvěrů – od klasických hotovostních úvěrů, přes kreditní karty, nákupy zboží na splátky,

mikropůjčky až po hypotéky a jiné úvěry na bydlení (viz kapitola 1.2.2). (Ministerstvo financí České republiky, 2019)

ZoSÚ v platném a účinném znění popisuje definici spotřebitelského úvěru v § 2 odst. 1 jako „odloženou platbu, peněžitou zápůjčku, úvěr nebo obdobnou finanční službu poskytovanou nebo zprostředkovanou spotřebiteli“.

Dále rozlišuje 3 druhy spotřebitelského úvěru:

- spotřebitelský úvěr na bydlení,
- spotřebitelský úvěr jiný než na bydlení,
- vázaný spotřebitelský úvěr.

Spotřebitelský úvěr na bydlení zní podle ZoSÚ § 2 odst. 2 takto:

„Spotřebitelským úvěrem na bydlení je spotřebitelský úvěr

- a) zajištěný nemovitou věcí nebo věcným právem k nemovité věci,
- b) účelově určený, nebo
- c) poskytnutý stavební spořitelnou podle zákona upravujícího stavební spoření“.

(zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru)

Účelově určeným spotřebitelským úvěrem na bydlení se rozumí takový úvěr, který slouží k:

- nabytí, vypořádání nebo zachování práv k nemovité věci nebo součásti nemovité věci,
- výstavbě nemovité věci nebo součásti nemovité věci,
- úhradě za převod družstevního podílu v bytovém družstvu nebo nabytí účasti v jiné právnické osobě za účelem získání práva užívání bytu nebo rodinného domu,
- změně stavby podle stavebního zákona nebo jejímu připojení k veřejným sítím,
- úhradě nákladů spojených se získáním peněžité zápůjčky, úvěru nebo jiné obdobné finanční služby s účelem uvedeným v bodech 1 až 4, nebo
- splacení úvěru, peněžité zápůjčky nebo jiné obdobné finanční služby poskytnuté k účelům uvedeným výše. (zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru)

V § 2 odst. 3 je vymezen pojem vázaný spotřebitelský úvěr jako „spotřebitelský úvěr, který je vázaný na koupi zboží nebo poskytnutí služby, s výjimkou spotřebitelského úvěru na bydlení.“

U tohoto typu spotřebitelského úvěru platí vázanost na koupi zboží či poskytnutí služby, pokud je výhradně určen k jejich financování. S tímto zněním souvisí několik podmínek a předpokladů určených zákonem. První podmínkou je tvrzení, že prodávající nebo osoba poskytující službu je zároveň poskytovatelem. Další podmínkou je využití služeb prodávajícího ze strany poskytovatele v souvislosti s uzavřením či přípravou smlouvy o spotřebitelském úvěru. Poslední podmínka zahrnuje fakt, že konkrétní zboží či služba musí být vždy přesně uvedena ve smlouvě o spotřebitelském úvěru. (zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru)

Za spotřebitelský úvěr jiný než na bydlení se považuje takový úvěr, u kterého nejde převažující účel spotřebitelského úvěru určit, proto se na něj použije právní úprava spotřebitelského úvěru jiného než na bydlení. (zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru)

Díky tomuto rozdělení jsou spotřebitelské úvěry rozdělovány na dvě skupiny – na bydlení a na jiné než bydlení. Jednotlivé druhy, rozdělení spotřebitelských úvěrů a jejich podkategorie budou podrobněji popsány v kapitole 1.2.2.

1.2.2 Rozdělení a druhy spotřebitelských úvěrů

Rozdělení spotřebitelských úvěrů lze chápat z mnoha hledisek. Pro praktické využití lze tyto úvěry dělit několika způsoby. Dvořák (2005) rozděluje spotřebitelské úvěry následovně.

První rozdělení je z hlediska subjektu, který úvěr poskytuje.

- Přímé spotřebitelské úvěry
- Nepřímé spotřebitelské úvěry

Přímé spotřebitelské úvěry jsou poskytovány přímo bankovní institucí, nebo jinou finanční společností s příslušnou licencí pro poskytování úvěrů. Smluvní vztah je sjednán přímo mezi bankou a klientem. Nepřímé jsou poskytovány společností nebo podnikem, který prodává klientovi zboží či službu na spotřebitelský úvěr.

Do této skupiny patří úvěr, který poskytuje nebo zprostředkovává obchodník. Zprostředkovaný úvěr sjednává u obchodníka, ale poskytuje ho bankovní společnost. Z pohledu klienta je ovšem důležité, kde si daný úvěr může sjednat (přímý v bance, nepřímý u obchodníka).

Druhé rozdělení je z hlediska účelu, na který byl spotřebitelský úvěr poskytnutý. Patří sem:

- účelové úvěry,
- neúčelové úvěry.

Účelové úvěry jsou poskytovány přímo na financování konkrétního spotřebního zboží a služeb. Často jsou poskytovány u obchodníka, který toto zboží nebo službu prodává. (Dvořák, 2005)

Klient se zavazuje získané finanční prostředky použít na stanovený účel a doložit jej příslušnými dokumenty, věřitel může nechat ověřit naplnění účelu. Pro účelový úvěr je typické, že je levnější s delší dobou splatnosti, může být vyplácen hotovostně i bezhotovostně a je poskytován především bankovními společnostmi. (Rutteová, 2017)

Neúčelové úvěry jsou poskytovány většinou jako jednorázové, u kterých poskytovatel nezkoumá účel použití. Klient může získané prostředky použít téměř na cokoli, v rámci rozsahu spotřebitelských úvěrů. Výše tohoto úvěru bývá nižší, než úvěru účelového. (Dvořák, 2005)

Neúčelový úvěr poskytují bankovní i nebankovní společnosti, většinou si klient za tento typ úvěru připlatí a přeplatí vyšší částku než u účelového kvůli vyšší úrokové sazbě. (Rutteová, 2017)

Další rozdělení je podle zajištění spotřebitelského úvěru, ty jsou rozlišovány na:

- zajištěné úvěry,
- nezajištěné úvěry.

Zajištěné spotřebitelské úvěry jsou takové úvěry, u kterých je splacení zajištěno například ručením jiné osoby, zástavou nemovitosti. U nezajištěných spotřebitelských

úvěrů není sjednán žádný zajišťovací prostředek. Většinou se jedná o menší úvěry poskytované na kratší dobu. (Dvořák, 2005)

Posledním rozdělením dle Dvořáka (2005) je rozdělení podle způsobu poskytování. Rozlišuje tyto dvě varianty:

- jednorázové spotřebitelské úvěry,
- revolvingové spotřebitelské úvěry.

Jednorázové úvěry jsou poskytnuty najednou ve sjednané výši a po splacení úvěrový vztah mezi spotřebitelem a poskytovatelem končí. Revolvingový úvěr spočívá na principu stanovení úvěrového rámce, do kterého klient může čerpat peněžní prostředky. Z toho vyplývá jeho neúčelnost. Bývá postupně splácen, a tím se uvolňuje daný úvěrový rámec. Může být poskytován ve formě kontokorentního úvěru a úvěrové (kreditní) karty. (Dvořák, 2005)

Jak již bylo zmíněno v kapitole 1.2.1, ZoSÚ rozlišuje a upravuje dva druhy spotřebitelského úvěru.

Prvním druhem jsou úvěry na bydlení. Sem patří zejména:

- hypoteční úvěry,
- úvěry ze stavebního spoření,
- účelové úvěry na financování bydlení.

První dva typy jsou charakteristické svou účelovostí, která musí být doložena příslušnými dokumenty, a také zajištěním. Zajištění je realizováno pomocí zástavního práva k nemovitosti. Hypoteční úvěry poskytují bankovní společnosti. Bankovní společnost získá povolení (licenci) od České národní banky k vydávání hypotečních zástavních listů, ze kterých následně získá prostředky k poskytování hypotečních úvěrů. Úvěry ze stavebního spoření včetně překlenovacích úvěrů poskytují stavební spořitelny. Spotřebitel tyto úvěry může získat, pokud má u dané spořitelny sjednané stavební spoření nebo si jej teprve sjedná. Principem je spoření vlastních prostředků po dobu 6 let, a následné získání státní podpory za určitých podmínek. Účelový spotřebitelský úvěr na bydlení není zajištěn zástavním právem k nemovitosti, je u něj vyžadována podmínka o doložení účelu, který se musí vztahovat k bydlení. Při poskytování

spotřebitelských úvěrů na bydlení je pro banku a spořitelnu důležité sledovat u klienta bonitu (schopnost splácet), účel a zajištění úvěru. Důležitým faktorem je také doba splatnosti. Nejčastější délka splatnosti je 30 let, ale poskytují se i na dobu kratší nebo delší. V současné době banky častokrát vyžadují a doporučují splatit úvěr na bydlení do 70 roků věku klienta. Udělují se však i výjimky. Zvláštním typem spotřebitelského úvěru jsou americké hypotéky. Americké hypotéky jsou neúčelové, lze je využít na jakýkoli účel, ale jsou zajištěny zástavním právem k nemovitosti. Zajištěním se podobají klasickým hypotečním úvěrům. (Bohanesová, 2018)

Česká národní banka vydává poskytovatelům spotřebitelských úvěrů ukazatele pro posouzení úvěruschopnosti žadatelů. Prvním ukazatelem je DTI, neboli poměr výše celkového zadlužení žadatele a jeho ročního příjmu. Tento ukazatel nesmí překročit 9,5 násobek ročního příjmu žadatele u žadatelů mladších 36 let a 8,5 násobek u ostatních žadatelů.

DTI se vypočte podle následujícího vzorce (Česká národní banka, n.d.):

$$ukazatel\ DTI = \frac{výše\ poskytnutého\ úvěru}{čistý\ roční\ příjem\ žadatele\ o\ úvěr} \quad (1)$$

Druhý ukazatel, DSTI, vyjadřuje procentní podíl celkové výše všech měsíčních splátek na čistém měsíčním příjmu žadatelů. Ukazuje, zda je žadatel schopen splácet. Limit ukazatele DSTI činí 50 % pro žadatele mladších 36 let.

DSTI se vypočte podle následujícího vzorce (Česká národní banka, n.d.):

$$ukazatel\ DSTI = \frac{výše\ měsíčních\ splátek}{čistý\ měsíční\ příjem\ žadatele} * 100 \quad (2)$$

Druhým druhem jsou spotřebitelské úvěry jiné než na bydlení. Sem patří úvěry, které nesouvisí s bydlením a ani na ně nejsou určeny. Jedná se o:

- klasický spotřebitelský úvěr,
- vázaný spotřebitelský úvěr,
- kontokorentní úvěr,
- úvěr z kreditní karty,
- konsolidační úvěr.

Klasický spotřebitelský úvěr je neúčelový úvěr použitelný téměř na cokoli. Bývá dražší než úvěr hypoteční (americká hypotéka), kvůli tomu, že není nijak zajištěn. Věřitelem může být bankovní společnost i nebankovní společnost. (Bohanesová, 2018)

Vázaný spotřebitelský úvěr je navázán na nákup konkrétního zboží či služby. Poskytuje jej obchodník při koupi dražšího spotřebního zboží. Klient si vybere zboží v obchodě nebo na internetu a z prodejce se zároveň stane poskytovatel úvěru. Klient nemusí zboží zaplatit ihned, ale například v rámci menších částí – splátek. Proto je též znám jako splátkový prodej. (Bohanesová, 2018)

Kontokorentní úvěr je krátkodobý úvěr (se splatností do jednoho roku), který je zřizován k bankovnímu účtu. Čerpá se přechodem do povoleného debetu. Úroky bývají vysoké. Podle Bohanesové (2018) by měl kontokorentní úvěr sloužit pouze jako pohotovost pro případ, že nastanou nějaké nečekané události (zničení domácích spotřebičů) a domácnost nemá dostatek vlastních finančních prostředků na nákup nových. Splácení probíhá formou příchozích plateb na běžný účet. Věřitel (banka) může požádat klienta o prokázání kladného zůstatku na běžném účtu, aby si ověřila, že klient je schopen dostát svým závazkům.

Úvěr z kreditní karty znamená čerpání peněžních prostředků výběrem z bankomatu nebo zaplacením nákupu u obchodníka. I v tomto případě je nastaven úvěrový rámec, který spotřebitel nesmí překročit. Po ukončení zúčtovacího období, kterým je měsíc, obdrží majitel karty výpis z úvěrového účtu, na němž je znázorněna útrata, celková dlužná částka, minimální splátka a úrok z vypůjčené částky. Spotřebitel může tento „dluh“ zaplatit celý najednou, nebo postupně. Pokud uhradí tuto částku včas v minimálně dvou po sobě jdoucích měsících, příslušná banka (věřitel) mu nenaúčtuje

úroky. To znamená, že klientovi poskytla úvěr zadarmo. Tato výhoda kreditních karet se nazývá bezúročné období. Ovšem pokud dlužník neuhradí dluh do data splatnosti, strhne mu banka z běžného účtu splátku a úroky přičte k tíži dluhu na kreditní kartě. (Bohanesová, 2018)

Konsolidační úvěr slouží ke sloučení více úvěrů dohromady s výjimkou hypotečního úvěru a úvěru ze stavebního spoření. Někdy se považuje za účelový úvěr. Cílem tohoto úvěru je snížit vysoký úhrn splátek na jednu nižší splátku. (Bohanesová, 2018)

1.2.3 Ekonomické aspekty spotřebitelských úvěrů

Důležitou součástí spotřebitelských úvěrů jsou ekonomické aspekty. V této kapitole budou popsány následující pojmy týkající se spotřebitelských úvěrů.

- Úrokové sazby
- Roční procentní sazba nákladů (RPSN)
- Splácení úvěrů
- Čerpání úvěrů
- Bonita klienta

Úrokové sazby

U spotřebitelských úvěrů bývají úrokové sazby poměrně vysoké kvůli rizikům, která jsou s těmito úvěry pro banku spojena. Sazby mohou být fixní nebo pohyblivé. U fixní úrokové sazby znají obě strany po celou dobu splácení přesnou výši úrokových plateb, které se po celou dobu splácení nemění. Nevýhodou je fakt, že při nastání změn v ekonomice nelze na tyto změny příliš reagovat. Pohyblivé úrokové sazby naopak umožní přizpůsobení úročení náhlým vlivům a změnám. Důležitým ukazatelem sazeb úročení je roční procentní sazba nákladů dále jen RPSN. (Polouček, 2006)

RPSN

RPSN představuje významný objektivně srovnávací ukazatel nákladovosti a výhodnosti spotřebitelských úvěrů pro spotřebitele. Slouží také pro srovnání nabídek těchto úvěrů od různých poskytovatelů. Zahrnuje náklady spojené se spotřebitelským úvěrem vyjádřené jako roční procentní podíl z celkové výše spotřebitelského úvěru. Kromě výpůjční úrokové sazby a struktury splátek jistiny a úroků do RPSN patří tyto náklady:

- poplatky za posouzení žádosti o úvěr,
- poplatky vážící se k uzavření smlouvy,
- poplatky za převod financí + poplatky za vedení a správu úvěrového účtu,
- platby za pojištění nebo záruku pro případ neschopnosti splácet,
- platba provizí. (Česká národní banka, n.d.)

Poskytovatelé spotřebitelských úvěrů jsou dle zákona o spotřebitelském úvěru povinni informovat o výši RPSN spotřebitele před uzavřením smlouvy, v rámci reklamních a marketingových produktů a také tuto výši uvést ve smlouvě samotné. (Česká národní banka, n.d.)

Způsoby splácení úvěru

Splácení úvěru znázorňuje povinnost klienta vrátit půjčené peníze věřiteli. Způsob splácení je vždy uveden ve smlouvě o spotřebitelském úvěru. Splátka má dvě části. První část se nazývá úmor, a ta označuje splátku jistiny (úvěrové částky). Druhá část, úrok, označuje smluvně dohodnutou částku za poskytnutý úvěr, která je výnosem pro věřitele. Splácení může být krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. (Dvořák, 2005)

Mezi základní způsoby splácení úvěru patří následující varianty.

Jednorázové splácení

- **V době splatnosti:** Úvěr je sjednán na předem stanovenou dobu splatnosti, po které je splacena celá částka úvěru. Úroky se platí na konci stanovených period (např. 1, 3, 6, 12 měsíců).
- **Po uplynutí výpovědní lhůty:** Úvěr je poskytnut na dobu neurčitou, zároveň je sjednána i výpovědní lhůta pro jeho vypovězení. Dále se stanoví i minimální doba splatnosti, tedy doba, po kterou nesmí být úvěr vypovězen. Úvěr je splatný po uplynutí výpovědní doby a úroky se platí též na konci stanovených period. (Dvořák, 2005)

Průběžné splácení

- **Nepravidelné splátky:** Tento typ se využívá především u kontokorentních úvěrů spojených s běžným účtem. Klient úvěr čerpá platbou z účtu a splácení probíhá došlými úhradami na běžný účet.

- **Pravidelné splátky:** Jedná se o nejčastější způsob splácení úvěru. Nejčastěji se tento typ využívá při splácení střednědobých a dlouhodobých úvěrů. Pro přehled výše a výpočtu splátek a úroků v časovém rozložení se používá umořovací plán. Umořovací plán sestavuje věřitel pro své klienty. Radová a spol. (2013) rozdělují pravidelné umořování úvěru na splácení konstantním úmorem, rostoucí anuitou a konstantní anuitou. Konstantní úmor představuje rozdílnou výši platby, při které většinou zůstává stejná částka splácející úmor a mění se částka splácející úrok. Rostoucí anuita označuje nestálou výši platby, při které není stejná ani částka splácející úmor, ani úrok. Konstantní anuita představuje stále stejnou platbu, ve které se částečně splácí úmor a částečně úrok. (Radová et al., 2013)

K výpočtu konstantní anuity lze použít vzorec na polhůtní splátky (Šoba & Širůček, 2017):

$$a = D * \frac{r}{1 - v^n} \quad (3)$$

kde:

a = výše splátky

D = výše poskytnutého úvěru

v = diskontní faktor $\left(\frac{1}{1+r}\right)$, kde r = úroková sazba

n = počet úrokových období splácení úvěru.

Dále je potřeba uvést vzorec pro úrok a úmor z dané anuitní splátky. Úrok ($U1$) pro první splátku se vypočte podle vzorce (Radová et al., 2009):

$$U1 = a * (1 - v^n) \quad (4)$$

Úmor pro první splátku ($M1$) se vypočte podle vzorce (Radová et al., 2009):

$$M1 = a - U1$$

Kromě běžných způsobů splacení spotřebitelského úvěru lze využít také možnost předčasného splacení spotřebitelského úvěru.

Předčasné splacení spotřebitelského úvěru znázorňuje oprávnění spotřebitele splatit úvěr celý nebo částečně kdykoli v době trvání spotřebitelského úvěru, bez sankcí. Věřitel má nárok vyžadovat po klientovi pouze náhradu účelně vynaložených nákladů, které vzniknou v návaznosti na toto předčasné splacení. Existují ovšem výjimky, na které se tento nárok věřitele nevztahuje. Patří mezi ně například předčasné splacení spotřebitelského úvěru s možností přečerpání, plnění z pojištění určeného ke splacení spotřebitelského úvěru, předčasné splacení spotřebitelského úvěru na bydlení v důsledku úmrtí nebo dlouhodobé nemoci spotřebitele a jiné. Pokud je doba mezi předčasným splacením a sjednaným koncem spotřebitelského úvěru delší než 1 rok, pak výše náhrady nesmí přesáhnout 1% z předčasně splacené části celkové výše spotřebitelského úvěru. Pokud je tato doba kratší, výše nesmí překročit 0,5% z předčasně splacené části celkové výše spotřebitelského úvěru. V případě spotřebitelského úvěru na bydlení se tyto výše a podmínky liší. (zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru)

Způsoby čerpání úvěru

Způsob čerpání úvěru je vždy uveden ve smlouvě a obě strany se na něm musí dohodnout již před jejím podpisem. Čerpání úvěru může probíhat třemi způsoby v hotovostní i bezhotovostní formě.

- **Jednorázové čerpání:** Klient dostane sjednanou částku celou najednou a může ji použít na cokoli. Jednorázové čerpání je vhodné využít u běžných spotřebitelských úvěrů.
- **Postupné čerpání:** Tento způsob je typický pro úvěry na bydlení a hypotéky. Peněžní prostředky jsou poskytovány průběžně na základě doložených dokladů.
- **Opakované čerpání:** Využívá se při revolvingových úvěrech (kontokorentní úvěr, kreditní karta). Lze je čerpat a splácet opakovaně dle potřeby klienta. (Dvořák, 2005)

Bonita klienta

Bonita představuje takzvanou úvěruschopnost. Poskytovatel nebo zprostředkovatel spotřebitelského úvěru použije k posouzení nezbytné, spolehlivé, dostatečné a přiměřené informace získané od klienta nebo z databáze. Poskytovatel při posuzování bonity zkoumá hlavně schopnost klienta splácet pravidelné splátky. K tomu lze využít porovnání příjmů a výdajů spotřebitele a také způsoby plnění předchozích dluhů.

Poskytovatelé jsou oprávněni vzájemně sdílet mezi sebou údaje, které vypovídají o bonitě spotřebitele prostřednictvím databáze spravované právnickou osobou. Tyto získané údaje slouží výhradně k vyhodnocení předpokladů splácení poskytnutých úvěru. (zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru)

2 Poskytovatelé, žádost a smlouva o spotřebitelském úvěru

Tato kapitola bude pojednávat o typech poskytovatelů spotřebitelských úvěrů, dále o činnostech, které předcházejí podpisu smlouvy mezi spotřebitelem a poskytovateli spotřebitelských úvěrů, žádosti o spotřebitelský úvěr, podmínkách, které by měly obě strany dodržet, a také o vzniku a zániku smlouvy o spotřebitelském úvěru.

2.1 Poskytovatelé spotřebitelských úvěrů

Vymezení pojmů poskytovatel a zprostředkovatel spotřebitelského úvěru popisuje zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru. S platností tohoto zákona byl znovelizován i zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, který do té doby upravoval problematiku poskytovatelů a zprostředkovatelů spotřebitelských úvěrů jako živnost vázanou. Následně bylo poskytování a zprostředkování spotřebitelského úvěru z tohoto zákona odebráno. Problematiku převzala do své působnosti Česká národní banka, která uděluje poskytovatelům a zprostředkovatelům zvláštní podnikatelské oprávnění dle ustanovení zákona o spotřebitelském úvěru. (Česká národní banka, 2016)

Spotřebitelské úvěry mohou poskytovat banky, spořitelní úvěrová družstva, platební instituce, poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu, instituce elektronických peněz a vydavatelé elektronických peněz. Poslední čtyři jmenované mají omezenou působnost dle zákona č. 370/2017 Sb., o platebním styku, kdy musí být spotřebitelský úvěr spjatý s poskytovanou platební službou. Dále mohou spotřebitelský úvěr poskytovat nebankovní společnosti, které musí splnit stanovené podmínky, které jsou popsány v kapitole 2.1.2 Nebankovní společnost. Oprávnění ke zprostředkování spotřebitelských úvěrů mohou získat pouze osoby, které popisuje zákon o spotřebitelském úvěru. Těmto osobám je uděleno oprávnění pouze na jeden rok s možností prodloužení o další rok. (Ministerstvo financí ČR, 2019)

Česká národní banka vede registr poskytovatelů a zprostředkovatelů, který je veřejně přístupný. V tomto registru lze dohledat celkovou historii subjektů, nevyjímaje sankce jim udělené. (Ministerstvo financí ČR, 2019)

V dubnu 2022, dle seznamů České národní banky, na českém trhu působilo 84 nebankovních společností poskytujících spotřebitelské úvěry. Samostatných zprostředkovatelů těchto úvěrů bylo 290. Bankovních společností nabízejících spotřebitelské úvěry bylo 45. (Česká národní banka, 2022)

2.1.1 Bankovní společnost

Bankou může být v České republice pouze akciová společnost se sídlem v České republice, která přijímá vklady a poskytuje úvěry. K vykonávání bankovních služeb musí mít patřičnou licenci, kterou vydává Česká národní banka. Tyto bankovní činnosti může na území České republiky provozovat za určitých podmínek i zahraniční banka prostřednictvím své pobočky, také s udělením příslušné licence. Licence obsahuje přesné znění povolené činnosti, dále může obsahovat rozsah povolené činnosti a stanovené podmínky k výkonu bankovních činností. Základními podmínkami pro udělení licence k výkonu činností od České národní banky jsou následující podmínky.

- Minimální výše základního kapitálu činí 500 milionů Kč.
- Původ základního kapitálu a finančních zdrojů musí být průhledný a nezávadný.
- Základní kapitál bude splacen v plné výši.
- Osoba (akciová společnost) žádající o licenci musí být odborně způsobilá a důvěryhodná.
- Sídlo banky musí být na území České republiky.

Všechny podmínky pro udělení licence jsou vymezeny v zákoně č. 21/1992 Sb, o bankách. (zákon č. 21/1992 Sb., o bankách)

2.1.2 Nebankovní společnost

Nebankovním poskytovatelem spotřebitelského úvěru může být právnická osoba s uděleným oprávněním k provozování této činnosti od České národní banky.

Česká národní banka udělí licenci žadateli, který je akciovou nebo evropskou společností, nebo společností s ručením omezeným a splní veškeré nutné podmínky pro výkon této činnosti. Rozdíl v podání žádosti o oprávnění k výkonu činnosti je ten, že banka musí podat žádost písemně a nebankovní společnost musí podat žádost elektronicky. Licence udělena nebankovní společnosti je platná po dobu pěti let, od roku následujícího po roce, ve kterém byla tato společnost zařazena do registru osob oprávněných v oblasti spotřebitelského úvěru. Oprávnění lze prodloužit vždy o 60 měsíců po zaplacení správního poplatku. Tento obnovovací poplatek činí 25 000 Kč. Základními podmínkami pro udělení licence k výkonu činnosti nebankovní společnosti od České národní banky jsou následující podmínky.

- Žadatel je akciovou nebo evropskou společností, nebo společností s ručením omezeným.
- Základní kapitál nebankovního poskytovatele činí alespoň 20 milionů Kč.
- Nebankovní poskytovatel je povinen předkládat České národní bance výkaz činnosti zahrnující informace o finanční stránce společnosti.
- Společnost musí dodržovat pravidla a postupy stanovené zákonem o spotřebitelském úvěru. (zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru)

2.1.3 Zprostředkovatelské společnosti

Podnikatelským subjektem, který může zprostředkovávat spotřebitelský úvěr, může být

- samostatný zprostředkovatel,
- vázaný zástupce,
- zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru,
- zahraniční zprostředkovatel.

Samostatný zprostředkovatel jedná samostatně na vlastní odpovědnost a je oprávněn provozovat tuto činnost po udělení oprávnění od České národní banky. Tento zprostředkovatel provozuje činnost na základě smluv uzavřených s jedním či více osobami, které jsou oprávněny poskytovat spotřebitelské úvěry, anebo na základě smluv o zprostředkování spotřebitelského úvěru uzavřených se spotřebiteli. Samostatný zprostředkovatel musí být povinně pojištěn pro případ povinnosti nahradit spotřebiteli

škody způsobené porušením závazných povinností. (zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru)

Vázaný zástupce jedná pouze na odpovědnost jedné osoby oprávněné poskytovat spotřebitelský úvěr nebo jednoho samostatného zprostředkovatele. Musí splňovat podmínky odbornosti a důvěryhodnosti a nemusí být pojištěn proti škodám způsobeným porušením povinností. Za škodu, kterou způsobí, odpovídá ten, pro kterého vázaný zástupce úvěry zprostředkovává. Ten za vázaného zástupce také žádá o udělení oprávnění vykonávat tuto činnost. (zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru)

Zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru jedná na odpovědnost jedné či více osob (zastoupených) s oprávněním poskytovat spotřebitelský úvěr vázaný. Jedná se o osobu, která je oprávněna zprostředkovávat spotřebitelský úvěr vázaný určený k financování jím poskytovaného zboží či služby a dojde k zápisu této osoby do registru. (zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru)

Zahraniční zprostředkovatel je oprávněn na území České republiky zprostředkovávat spotřebitelský úvěr v rozsahu, ve kterém je oprávněn tuto činnost provozovat v domovském členském státě. Povolení k činnosti uděluje Česká národní banka po domluvě s příslušnými orgány dohledu z domovského státu zápisem do registru. (zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru)

2.2 Žádost o spotřebitelský úvěr

Žádost o úvěr představuje počátek vztahu mezi klientem a poskytovatelem úvěru. Aby dále mohla vzniknout smlouva o spotřebitelském úvěru, spotřebitel musí podat žádost o tento úvěr. Klient podává žádost elektronicky či v písemné formě. Poskytovatelé mají připravené speciální formuláře se všemi potřebnými informacemi, které musí klient vyplnit a odevzdat včetně důležitých příloh. (Dvořák, 2005)

Formuláře se u každého poskytovatele mohou lišit, ale všechny by měly obsahovat následující náležitosti.

- Osobní údaje žadatele (žadatelů): jméno, příjmení, titul, rodinný stav.

- Údaje o spotřebitelském úvěru: výše úvěru, číslo účtu pro čerpání úvěru, typ úvěru (účelový/neúčelový), u účelového spotřebitelského úvěru stanovený přesný účel, čerpání a splácení úvěru.
- Osobní dokumenty: informace o občanském průkazu, trvalé bydliště, kontaktní údaje, sociodemografická data o klientovi (status, rodinný stav, počet osob v domácnosti, nejvyšší dosažené vzdělání, způsob bydlení apod.).
- Přesné údaje o zaměstnání a příjmech/výdajích žadatele.
- Příložené dokumenty ověřující reálnost poskytnutých informací např. výpis z účtu dokládající příjmy, potvrzení o zaměstnání, doklad o přiznání důchodu.
- Prohlášení, ověřování bonity, ověření pomocí registru SOLUS, souhlas se zpracováním osobních údajů.
- Podpisy obou stran (klient, poskytovatel, případně zprostředkovatel).

2.3 Smlouva o spotřebitelském úvěru

Smlouva o spotřebitelském úvěru je vyžadována v písemné formě a musí obsahovat příslušné náležitosti stanovené zákonem. Poskytovatel nebo zprostředkovatel úvěru, na který se smlouva vztahuje, předá klientovi ihned po uzavření této smlouvy její písemné vyhotovení. Ještě před uzavřením je poskytovatel či zprostředkovatel povinen předat klientovi návrh smluvních podmínek, které budou součástí této smlouvy, klient s nimi musí souhlasit.

Smlouva o spotřebitelském úvěru vždy obsahuje 20 důležitých informací. Těmi hlavními jsou: druh spotřebitelského úvěru, celková výše a doba trvání tohoto úvěru, způsob čerpání úvěru, určení a kontaktní údaje smluvních stran, výše úrokové sazby, výše roční procentní sazby nákladů, výše a četnost splátek (plateb), ostatní informace (ukončení smluvního vztahu, o právech spotřebitele aj.). (zákon č. 257/2016 Sb.,

o spotřebitelském úvěru)

2.3.1 Vznik smlouvy

Smlouva vznikne jejím uzavřením mezi klientem a poskytovatelem nebo zprostředkovatelem. Podstatou tohoto smluvního aktu je závazek banky,

že na žádost klienta poskytne peněžní prostředky v jeho prospěch do částky určené právě touto smlouvou, a také určuje klientovi vrátit tyto poskytnuté peněžní prostředky ve prospěch věřitele (poskytovatele nebo zprostředkovatele) za úplatu neboli smluvené úroky. (Dvořák, 2005)

2.3.2 Zánik smlouvy

Smlouva o spotřebitelském úvěru může být ukončena několika způsoby. Spotřebitelský úvěr lze ukončit řádným splacením, předčasným splacením, odstoupením od smlouvy a výpovědí. Řádné splacení znamená splnění podmínek smlouvy, ve které klient splatil úvěr včetně sjednaných úroků. V případě předčasného splacení je klient oprávněn zcela nebo zčásti splatit kdykoli v průběhu trvání spotřebitelského úvěru dlužnou částku. Poskytovatel má v jistých případech stanovených zákonem nárok na náhradu účelně vynaložených nákladů, které mu ve spojení s předčasným splacením vznikly. (zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru)

Odstoupení od smlouvy o spotřebitelském úvěru jiném než na bydlení lze provést bez udání důvodu a jakékoli sankce do 14 dnů ode dne uzavření této smlouvy. Odstoupení podává spotřebitel písemně, odeslat jej může v poslední možný den. Pokud k odstoupení dojde, spotřebitel je povinen poskytovateli zaplatit jistinu poskytnutého spotřebitelského úvěru, úrok, na který by měl poskytovatel nárok, pokud by k odstoupení nedošlo (od začátku čerpání úvěru do doby splacení jistiny) a nevratné poplatky. (zákon č. 257/2016 Sb, o spotřebitelském úvěru)

Výpověď mohou podat obě ze zúčastněných stran. Spotřebitel může vypovědět smlouvu kdykoli, pokud je úvěr sjednán na dobu neurčitou. Výpovědní doba může trvat pouze 1 měsíc a musí být sjednána smluvně. Poskytovatel může vypovědět smlouvu, pokud je to uvedeno v dané smlouvě, v písemné podobě. V tomto případě výpovědní doba nesmí být kratší než 2 měsíce. (zákon č. 257/2016 Sb, o spotřebitelském úvěru)

3 Zadlužování domácností

V této kapitole bude objasněn pojem domácnost, dluh, zadluženost a vývoj zadluženosti v českých domácnostech. Dále se kapitola bude zabývat příčinami, které přispívají k zadlužování domácností, dopady, které plynou ze zadluženosti domácností a nakonec způsoby, kterými se dá těmto rizikům předejít.

Zadlužování domácností souvisí s dlouhodobou expanzivní měnovou politikou s cílem vysoce zvyšovat spotřebu a tím podporovat ekonomický růst. Důsledkem je neúměrné zadlužení domácností, a tím zvyšování pravděpodobnosti, že domácnosti nebudou schopny své dluhy splácet. (Rejnuš, 2014)

3.1 Základní pojmy

Pro pochopení této problematiky je důležité vysvětlení pojmů, které se jí týkají. Mezi ně patří pojem dluh, zadluženost, předluženost a také pojem domácnost z ekonomického hlediska.

3.1.1 Dluh, zadluženost a předluženost

Dluh představuje právo věřitele na navrácení půjčené částky dlužníkovi, kterému vzniká povinnost tyto prostředky vrátit. Tento poměr plyne ze závazku mezi dvěma nebo více subjekty. Závazek představuje určitý vztah a vzniká:

- z právních jednání,
- z jiných právních skutečností,
- ze zákona.

Právní jednání může být jednostranné, dvoustranné a vícestranné. Patří sem například odstoupení a výpověď – jednostranný právní akt, uzavření smlouvy – dvou a vícestranný právní akt. Za jinou právní skutečnost lze považovat porušení právních povinností nebo závazků. (Krejčí, 2019)

Mezi závazky dané zákonem patří mimo jiné zdravotní pojištění, výživné, pokuty, daně či povinné ručení. (Hrdinková & Mati, 2013)

Zadluženost vzniká, pokud má osoba jeden a více dluhů. Tento proces může dojít do stádia, kdy si dlužník sjedná další půjčku, aby mohl splatit půjčku jinou. Tento způsob splácení dluhů je velmi rizikový, protože často vede k tzv. „dluhové spirále (pasti)“ – předluženosti. (Hrdinková, Mati, 2013)

Zadluženost se rozděluje na aktivní a pasivní. Aktivní se vyznačuje aktivním čerpáním úvěrových produktů, kdy sám dlužník aktivně jedná a sjednává tyto úvěry. Pasivní zadluženost je naopak důsledkem pozdní reakce dlužníka na povinné úhrady, například úhrady energií, mobilních služeb nebo pojištění. (Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 2015)

Předluženost je stav, při kterém hodnota dluhů přesáhne výši celkového majetku dlužníka. Znamená to, že v případě prodeje veškerého majetku dlužníka by dluhy stále nebyly zcela splaceny. (Ministerstvo financí ČR, 2019)

3.1.2 Domácnost

Domácnost představuje z ekonomického hlediska ekonomický subjekt (entitu), který působí na trhu v roli spotřebitele a chce uspokojit své potřeby. Na trhu vystupuje jako kupující výrobků a služeb, jako prodávající výrobních faktorů a zdroj pracovní síly. Také prostřednictvím svých úspor vystupuje jako zdroj investic, které realizují finanční zprostředkovatelé. Dále mohou podnikat v rámci malé, často rodinné firmy, kterou provozují jako fyzické osoby (živnosti a společenství vlastníků jednotek).

Domácnost má v ekonomice státu 3 důležité role, těmi jsou:

- podporování ekonomického růstu svými výdaji,
- nabídka pracovní síly a získávání pracovních příjmů,
- využívání příjmů (důchodů) na úspory a tvoření investic do fixních aktiv.

(Český statistický úřad, n.d.)

3.2 Vývoj zadluženosti

Jedním z hlavních závazků domácností je úvěr. Objem závazků domácností souvisí s rozvojem bankovního trhu v 90. letech 20. století. Dříve byla omezení ve vysokých úrokových sazbách a nízké nabídce produktů pro menší financování potřeb.

Proto podíl úvěrů na finančních závazcích domácností v roce 1993 činil 62,9 %. Prudký nárůst tohoto podílu začal po roce 2000. K prvnímu většímu navýšení došlo v souvislosti s povodněmi v roce 2002, kdy objem půjček vzrostl o 38,9 %. V dalším období, do roku 2008, byly meziroční přírůstky též dvojciferné. V tomto období měla Česká republika vydatný růst ekonomiky, díky kterému rostly příjmy domácností, a lidé častěji využívali úvěrové financování. Do konce roku 2018 dosáhl podíl úvěrů na finančních závazcích domácností 93,5 %. (Zábojníková, 2020)

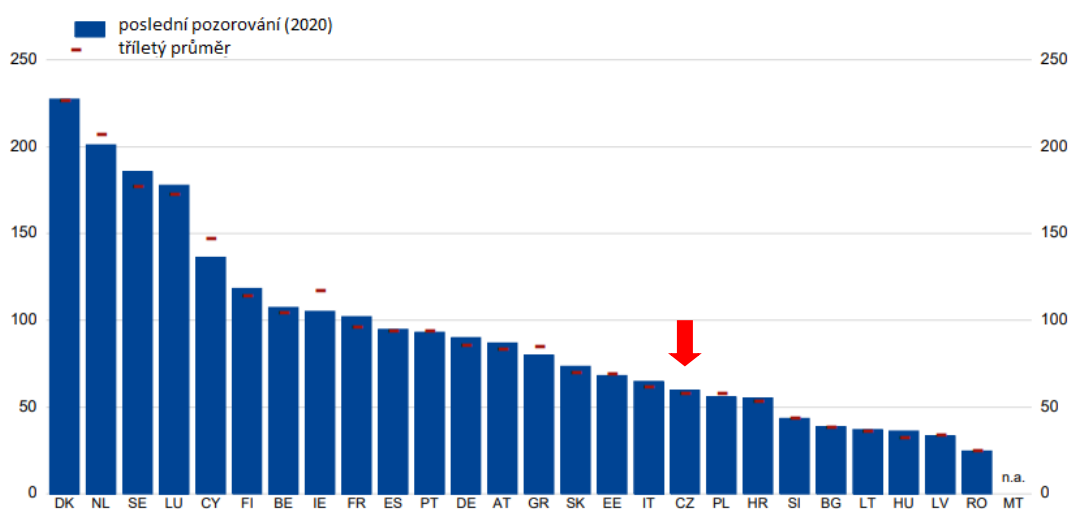
Od roku 2016 objem dluhů domácností roste vytrvale. V roce 2017 překonal hranici 1,5 bilionu Kč. (České noviny, 2021)

V roce 2018 celkové finanční závazky domácností České republiky činily 1,837 bilionu Kč, přitom před 20 lety (1998) tyto závazky činily jen 147,3 miliard Kč. (Zábojníková, 2020)

V říjnu roku 2021 objem dluhů domácností překonal hranici 2 bilionů Kč. V prosinci roku 2021 byly závazky domácností meziročně vyšší o 184 miliard Kč. (České noviny, 2022)

Na následujícím obrázku je znázorněno, na jakém místě se nachází Česká republika v rámci Evropské unie v zadluženosti domácností vůči hrubému disponibilnímu příjmu v roce 2020.

Obr. 1: Dluhy domácností zemí EU jako procento jejich disponibilních příjmů (%)



Zdroj: European Systemic Risk Board & European central bank (2021)

Nejvyšší procento dluhů vůči disponibilním příjmům mělo Dánsko, Nizozemsko a Švédsko. Dánská zadluženost domácností se za tříleté období nezměnila a stále byla vysoce nad hranicí 200 % jejich disponibilních příjmů. U některých zemí lze pozorovat výraznější pokles, například u Nizozemska, Kypru, Irska a Řecka. Nejlépe je na tom Rumunsko (RO). Jejich podíl dluhů k disponibilnímu příjmu je méně než třetinový, a to kolem 30 %. Data pro Maltu (MT) nebyla k dispozici.

Česká republika patří ve srovnání s ostatními zeměmi Evropy mezi země s nejnižší zadlužeností domácností. Poměr dluhů domácností vůči disponibilnímu příjmu činil zhruba 60 %. Tím zůstává o zhruba 40 % pod průměrem Evropské unie (100,6 %). (Evropská komise, 2020)

3.2.1 Příčiny zadlužování

Mezi nejčastější příčiny zadlužování domácností patří potřeba vlastní budovy nebo bytu na bydlení, úvěr na osobní automobil nebo pořízení vybavení do domácnosti. S tím jsou spojeny spotřebitelské úvěry. Jejich vliv na zadluženost bude popsán v kapitole 3.3.

Významnou příčinou zadluženosti je fakt, že spotřebitelé nejsou adekvátně vzděláni v oblasti finanční gramotnosti. Proto špatně odhadují své možnosti, nepočítají s nahodilými událostmi a nepřemýšlejí v dlouhodobém horizontu. Když má domácnost úvěry a zároveň je pasivně zadlužena, může se vlivem náhlých životních situací dostat do dluhové pasti. (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2015)

Další příčinou je spotřeba domácností, která roste rychleji než příjmy domácností. Se spotřebou úzce souvisí zdražování základních potřeb člověka. V roce 2021 došlo ke krachu několika dodavatelů energií na trhu České republiky vlivem zvýšení velkoobchodních cen. Mezi ně patří například Bohemia Energy a Kolibřík energie. Bohemia Energy měla zhruba 900 tisíc klientů. Tato klientela si musela sehnat náhradního dodavatele tzv. „poslední instance“. (České noviny, 2022)

S krachem výše uvedených společností souvisí zdražování cen energií pro konečné spotřebitele, kterým mohou vzniknout problémy se splácením a budou mít dopad na jejich hospodaření. Energetický regulační úřad očekával pro rok 2022 růst

regulovaných složek cen elektřiny o 2 % a plynu o 1 %. Příčinou zdražování jsou však úřadem neregulované složky cen energií. (Energetický regulační úřad, 2021)

Vliv na růst energií, běžného spotřebního zboží a možnou příčinou zadlužování obyvatel je vysoký růst inflace. V listopadu roku 2021 překonala inflace hranici 6 % a podle odhadů ekonomů v lednu roku 2022 stoupne o další 2 %. (VeJVodová, 2022)

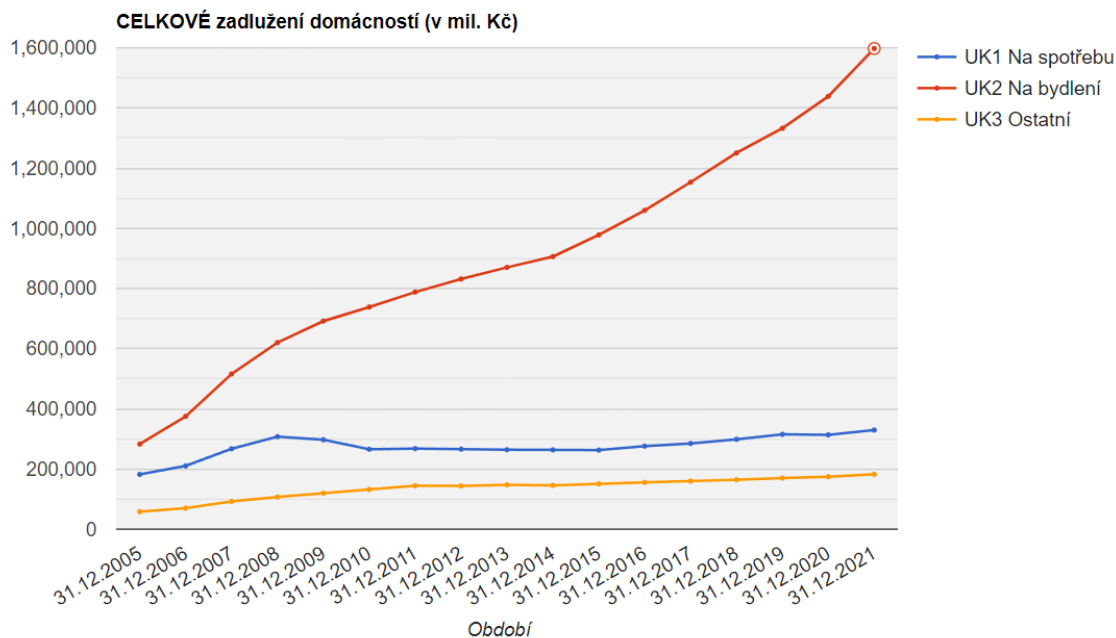
Existuje též tzv. „nezdravé“ zadlužování, ke kterému vedou zlovyky nebo chyby. Mezi příčiny nezdravého zadlužování patří, (Kavková, 2020):

- absence finančního plánu nebo jeho nedodržování,
- špatné hospodaření v domácnosti,
- sjednávání úvěru na běžné spotřební zboží.

3.3 Vliv spotřebitelských úvěrů na zadlužování domácností

Jak již bylo zmíněno výše, úvěry tvoří velkou část celkové zadluženosti domácností. V následujícím grafu je znázorněn vliv typů úvěru na zadluženost domácností.

Obr. 2: Celková zadluženost domácností 2005 - 2021



Zdroj: Česká národní banka (2022)

Z obrázku č. 2 je patrné, že v průběhu let velmi vzrostl a dále strmě roste zájem o spotřebitelské úvěry na bydlení.

Ačkoli ceny nemovitostí stále rostou a snižuje se tak jejich finanční dostupnost, zájem o úvěry na bydlení příliš neklesá. Nejčastěji byl zájem o hypoteční úvěry a úvěry ze stavebního spoření. Jejich objem se v roce 2020 zvýšil o 160 miliard Kč. I když už v té době byla pandemie Covid-19, objem dluhu těchto úvěrů vzrostl nejvíce v historii. V roce 2020 se též snížil počet dlužníků, kteří hypoteční úvěry nezvládali splácet. (Kašparová, 2021)

Úvěry na spotřebu činily ke koci července roku 2021 téměř 272 miliard Kč. Podle průzkumu České bankovní asociace od firmy IPSOS si Češi nejčastěji sjednávali úvěry na nákup automobilů a motocyklů, na spotřební a bílou elektroniku (TV, počítač, lednice, myčka atp.) a na vybavení domácnosti. Dále, dle průzkumu, si většina Čechů nechtěla půjčovat peníze na dovolené, sportovní vybavení nebo na splácení jiného úvěru. (Česká bankovní asociace, 2021)

Ostatní úvěry představují nejmenší část na zadlužování domácností, jak je patrné z obrázku č. 2. Ostatní úvěry jsou zejména takové úvěry, které jsou poskytovány osobám samostatně výdělečně činným pro podnikatelské účely. Řadí se mezi ně úvěry investiční, úvěry na oběžná aktiva, na přechodný nedostatek zdrojů a jiné. (Česká národní banka, n.d.)

3.4 Dopady zadluženosti

Ve spojitosti se zadlužováním domácností se musí počítat s dopady, které mohou nastat. Dopady nemusí být žádné v případě, že dlužník zvládá své závazky splácet včas. V případě, kdy toto nezvládá, nebo na některé své závazky zapomněl, je několik dopadů, ke kterým může dojít.

Mírnějšími dopady jsou sankce ze strany věřitele za pozdní splácení, či nedodržení podmínek smlouvy. (Ministerstvo financí ČR, 2019)

Když si dlužník nehlídá své závazky i případné sankce, dluh stále narůstá. Tím se dlužník může ocitnout v dluhové spirále. Dopadem může být exekuční řízení nebo osobní bankrot. (Ministerstvo financí ČR, 2019)

Dle Institutu prevence a řešení předluženosti bylo v roce 2021 v České republice 712 tisíc osob v exekuci, z toho 466 tisíc osob s více než třemi exekucemi. (Institut prevence a řešení předlužení, 2021)

Osobních bankrotů k poslednímu březnu roku 2022 bylo 113,3 tisíc. Celkový počet aktivních bankrotů bylo 99 769. Nejvíce osob v osobním bankrotu bylo ve věku 40 až 49 let (32 903). (Institut prevence a řešení předlužení, 2022)

3.4.1 Exekuce a exekuční řízení

Exekuce je státem řízený a povolený způsob vymáhání peněžitého dluhu od dlužníka ve prospěch věřitele. Bývá krajním případem řešení vymahatelnosti dluhů od dlužníka. Věřitelé se nejdříve snaží vymoci dluh šetrnější cestou pro obě strany. Využívají například posunutí data splatnosti, splátkový kalendář nebo návrh na snížení splátek. Pokud tyto způsoby nemají žádný výsledek, věřitelé se obracejí na soud. (cebia.cz, 2021)

Když je návrhu věřitele na zahájení exekuce a vydání usnesení o nařízení exekuce vyhověno, soud pověří vymáháním dluhu vybraného soudního exekutora. Soudní exekutor je úřední osoba, kterou touto činností pověřil stát. Když jsou strany obeznámeny s usnesením soudu, dlužník má lhůtu 15 dní na zvýhodněné splacení dlužné částky, která se navýší o 50 % část odměny exekutora. (Exekutorská komora České republiky, n.d.)

Aby mohlo exekuční řízení vzniknout, musí existovat exekuční titul. Tím může být soudní rozhodnutí. Exekuční řízení se skládá z několika fází. Tyto fáze jsou (Exekutorská komora České republiky, n.d.):

- návrh na provedení exekuce podán věřitelem,
- usnesení o nařízení exekuce vydáváno soudem,
- vydání exekučního příkazu,
- možná forma obrany dlužníka proti exekuci (odvolání, návrh na zastavení exekuce, návrh na odklad exekuce, uplatnění námitky podjatosti exekutora),
- samotné provedení exekuce,
- vymožení nákladů exekuce a jejich vyplacení věřiteli.

Samotný výkon exekuce představuje, jakými způsoby je vymáhána částka po dlužníkovi. Částka může být vymáhána (Hrdinková & Mati, 2013):

- srážkou ze mzdy či jiných příjmů,
- příkázáním pohledávky,
- prodejem movitých i nemovitých věcí,
- prodejem podniku,
- uložením jiné povinnosti.

Existuje majetek, který exekutor zabavit nesmí. Jedná se především o běžné oděvy, klasické vybavení domácnosti, zdravotnické potřeby a hotovostní peníze do částky dvojnásobku životního minima a normativních nákladů na bydlení. (Exekutorská komora České republiky, n.d.)

Hotovostní částka zmíněna výše se nazývá nezabavitelné minimum. To představuje částku, která musí zůstat dlužníkovi. Výše se odvíjí od aktuálních normativních nákladů na bydlení a životního minima jednotlivce. V roce 2022 činí základní nezabavitelná částka 9 138,75 Kč. Za manželku, manžela či každé dítě se dlužníkovi nezabavitelné minimum zvyšuje o 3 046,25 Kč. Též záleží na tom, zda má dlužník více závazků. Existuje přednostní a nepřednostní exekuce (pohledávka věřitele). Od čisté mzdy se odečte nezabavitelné minimum a zbylá část, nižší nebo rovna 24 370 Kč, se rozdělí mezi dlužníka a exekutora. To je provedeno dle třetin. První třetina náleží exekutorovi na úhradu pohledávky. Druhá třetina slouží k uhrazení přednostní pohledávky, pokud dlužník žádnou nemá, tato třetina mu zůstává. Třetí třetina vždy zůstává dlužníkovi. Vše nad částku 24 370 Kč připadá exekutorovi. (Exekuce-insolvence, 2022)

3.4.2 Osobní bankrot a oddlužení

Další možností, kterou může dlužník řešit svou zadluženost, je vyhlášení osobního bankrotu (oddlužení). Oddlužení může využít fyzická osoba, která nemá dluhy z podnikání nebo právnická osoba, která není podnikatelem a nemá dluhy z podnikání nebo osoba samostatně výdělečně činná, která má spotřebitelské dluhy. Aby byl osobní bankrot zahájen, musí dlužník zaslat návrh na povolení oddlužení u příslušného

krajského soudu. Dlužník tento návrh může podat prostřednictvím advokáta, notáře, soudního exekutora nebo jiné akreditované osoby. (Justice.cz, n.d.)

Dlužník musí splňovat určité podmínky, aby mohl o oddlužení požádat. Musí mít dluhy u více věřitelů, jeho dluhy nebyly splaceny ani po 30 dnech od lhůty splatnosti, nesmí sledovat nečestný záměr a musí mít stálý postačující příjem. (Justice.cz, n.d.)

Při oddlužení existují dva způsoby pro dlužníka, jak splácet své dluhy.

- Zpeněžení majetkové podstaty
- Splátkový kalendář (prodej majetku a srážka ze mzdy)

Zpeněžení majetkové podstaty znamená, že bude zpeněžen veškerý movitý i nemovitý majetek dlužníka. Obvykle se provádí ve veřejné dražbě nebo prodeji mimo dražbu. Z těchto peněz je odečtena odměna insolvenčního správce a náhrada jeho hotových výdajů. Zbylá částka je následně rozdělena mezi věřitele v poměru pohledávek. (Justice.cz, n.d.)

Při splátkovém kalendáři úhrada závazků probíhá pravidelnými měsíčními splátkami a zpeněžením majetku dlužníka. Částka měsíční splátky je v takové výši, aby dlužníkovi zůstalo nezabavitelné minimum, případně navýšení a též jedna třetina zbylé části mzdy (viz 3.4.1 Exekuce a exekuční řízení). Minimální splátka je stanovena na dvojnásobek nákladů insolvence. Při oddlužení jednotlivce částka činí 2178 Kč. Srážky ze mzdy se vztahují na veškeré příjmy dlužníka, to znamená i na důchod, náhrady mzdy (mateřská, nemocenská, rodičovská), podporu v nezaměstnanosti i mimořádné příjmy. (exekuce-insolvence.cz, 2022)

Zároveň bude prodán majetek dlužníka, s výjimkou obvyklého vybavení domácnosti. To může být prodáno jen tehdy, pokud přesahuje obvyklou cenu tohoto vybavení a tato částka by pokryla náklady na prodej, odměnu insolvenčního správce a úhradu věřitelům. (Justice.cz, n.d.)

Insolvence končí tehdy, když (exekuce-insolvence.cz, 2022):

- jsou všechny dluhy v plné výši zaplacený v kratší době,
- je během 3 let splaceno aspoň 60 % všech dluhů,
- je během 5 let splaceno aspoň 30 % všech dluhů.

3.5 Způsoby prevence a řešení zadlužování

Je zcela jasné, že je lepší se zadlužování zcela vyhnout. Ovšem to není jednoduché, do nepříznivé situace se může dostat každý, i když doposud žil spořádaný a finančně stabilní život.

V první řadě by měl každý zvážit, zda úvěr či půjčku skutečně potřebuje a je schopen svému závazku dostát. Nakonec je to právě dlužník, který bude přeplácat na úrocích, platit poplatky, bude splácet, a který se bude muset případně omezit na jiných výdajích. (Justice.cz, n.d.)

Mezi způsoby prevence zadlužování patří, (Teplý et al., 2013):

- zodpovědné zapůjčování,
- zodpovědné vypůjčování a řízení hotovosti,
- zodpovědné řízení splácení úvěrů.

Mezi zmírnění důsledků předluženosti patří, (Teplý et al., 2013):

- dluhové poradenství,
- soudní řešení,
- mimosoudní řešení.

Aby se ze zadluženosti nestala předluženost, je vhodné správně hospodařit a hlídat si své výdaje a příjmy. K tomu může pomoci sestavení rozpočtu. S jeho sestavením pomáhají specializovaní dluhová poradci, kteří sestavují plán dlouhodobějšího charakteru. V rozpočtu je důležité rozlišit stálé příjmy a výdaje, a také kolísající, nestabilní příjmy a výdaje. Mezi ně patří například jednorázové platby a výhry. Dále je vhodné rozlišit důležitost jednotlivých výdajů, některé jsou existenčně významnější než jiné. Také by měl být ke každému příjmu a výdaji přiřazen čas v měsíci, kdy peníze domácnost získá, nebo naopak odevzdá. Rozpočet, když je správně sestaven, může domácnostem pomoci zejména ve snižování výdajů, tvorbě úspor nebo navyšování příjmů. (Justice.cz, n.d.)

Domácnostem, které měly závazek vůči státu, mohlo pomoci tzv. „milostivé léto“. Milostivé léto trvalo od 28. října 2021 do 28. ledna 2022. Tento program státu sloužil dlužníkům v exekucích ke zbavení se vysokých poplatků, sankcí a úroků, které navýšily

počáteční dluh. Dlužník zaplatí pouze počáteční jistinu a poplatek za vyřízení, zbylé navýšení mu bude prominuto. Základní podmínky pro získání této pomoci byly: závazek vůči státu, obci, organizacím (dobrovolně i někteří soukromoprávní věřitelé), dluh je v exekuci a exekuce je vedena soukromým exekutorem. (Brunclík, 2021)

V případě exekuce může dlužníkům pomoci též tzv. „chráněný účet“. Tento účet je určen fyzickým osobám, které mají vlastní účet v exekuci. Pro jeho získání je nutné splnit určité požadavky a postup pro získání. Chráněný účet má stejné vlastnosti jako běžný platební účet, ale lze na něm hospodařit jen s chráněným příjmem. Chráněným příjmem v tomto případě jsou části platu a mezd, odměny, pohledávky fyzických osob, důchody, výživné, dávky sociální podpory, výsluhové příspěvky a další. (Česká národní banka, 2022)

4 Praktická část

Praktická část bakalářské práce bude obsahovat představení vybrané bankovní společnosti a její produkty z oblasti spotřebitelských úvěrů. Vybrané produkty budou sloužit pro vypracování dvou modelových příkladů. Třetí modelový příklad se bude týkat zadluženosti domácnosti z prvního modelového příkladu.

4.1 Vybrané bankovní společnosti

Pro praktickou část bakalářské práce byla vybrána bankovní společnost - Česká spořitelna a její dceřiná společnost Stavební spořitelna České spořitelny.

4.1.1 Česká spořitelna a. s.

Česká spořitelna je nejstarší bankovní společností na trhu České republiky. V roce 1825 byla založena Spořitelna česká, která se považuje za předchůdce České spořitelny. Považuje se za banku s nejdelsí tradicí. Česká spořitelna jako taková zahájila činnost jako akciová společnost v roce 1992. Česká spořitelna vykonává funkci řídicí osoby koncernu Finanční skupina České republiky. Mezi dceřiné společnosti tohoto koncernu patří např. Stavební spořitelna České spořitelny a.s., Budějovická Development s.r.o., ČS NHQ s.r.o., Factoring České spořitelny a.s. nebo CS Property Development Portfolio 2 a.s. a jiné. (Česká spořitelna a. s., n.d.)

V roce 2000 se Česká spořitelna přidala ke koncernu Erste Group, ve které je mateřskou společností Erste Group Bank AG se sídlem ve Vídni. Erste Group byla založena v roce 1819 v Rakousku. Následně činnost rozvíjela ve střední a východní Evropě. Nyní trh pokrývá v Rakousku, Česku, Slovensku, Maďarsku, Rumunsku, Chorvatsku a Srbsku. Počet klientů je téměř 27x vyšší než na počátcích. Nyní služby Erste Group využívá přibližně 16,2 milionu klientů. (Česká spořitelna a. s., n.d.)

V měsíci prosinci roku 2021 činil počet klientů České spořitelny 4,5 milionu. Řadí se tak na první místo v počtu klientů mezi bankami na trhu v Česku. Jednou ze služeb, které tato spořitelna poskytuje, je internetové bankovníctví a Business 24. Tuto službu aktivně využívá 1,9 milionu klientů. Česká spořitelna měla ke konci roku 2021 téměř

10 000 zaměstnanců na 418 pobočkách. Počet vydaných a aktivních karet k poslednímu prosinci roku 2021 činil 3,1 milionu. (Česká spořitelna a. s., n.d.)

Česká spořitelna nabízí mnoho bankovních produktů. Pro tuto bakalářskou práci jsou důležité úvěrové produkty pro spotřebitele, konkrétně hypoteční úvěr. Hypoteční úvěr od České spořitelny lze využít na koupi nemovitosti, výstavbu nemovitosti, refinancování bankovního úvěru na bydlení, zpětné proplacení a další. Účelů hypotéky je celkem 11 včetně jejich kombinací. Předmětem hypotéky může být nákup bytu, družstevního bytu, rodinného domu s maximálně třemi bytovými jednotkami, stavebního pozemku, rekreačního objektu nebo bytového domu s maximálně deseti bytovými jednotkami. Hypotéka u České spořitelny je stanovena na 5 až 30 let splácení, s minimální poskytovanou částkou 300 000 Kč a maximální 25 milionů Kč. Při poskytování hypotéky klientům na jejich první bydlení nabízí úvěr až do výše 90 % z odhadované ceny nemovitosti, maximálně však 10 milionů Kč. Pokud má klient u České spořitelny sjednán bankovní účet a aktivně jej využívá, má nárok na slevu na úrokové sazbě ve výši 0,5 %. Měsíčně si hypotéku u České spořitelny sjedná až 2 000 klientů. Dobu fixace si klient může sjednat na 1–5, 8, 10, 15 a 20 let. Pro srovnání roční úroková sazba s fixací na jeden rok činí 5,34 %, s fixací na 20 let 4,54 %. Nejnižší roční úroková sazba je stanovena pro dobu fixace 15 let – 4,44 %. (Česká spořitelna a. s., n.d.)

K hypotéce lze sjednat pojištění schopnosti splácet. Pojištění je sjednáno přes pojišťovnu Kooperativa a.s., se kterou Česká spořitelna spolupracuje. Nabízeny jsou dva typy pojištění – Standard a Plus. Pojištění Standard kryje úmrtí klienta, invaliditu 3. stupně klienta a pracovní neschopnost klienta s karenční dobou 30 dnů. Karenční doba 30 dnů znamená, že klient nemá nárok na plnění pojištění v prvních 30 dnech pracovní neschopnosti. Nárok na plnění vzniká až při splátce úvěru, jejíž splatnost nastane až po 30 dnech trvání pracovní neschopnosti. Pojištění Plus navíc kryje i ztrátu zaměstnání klienta též s karenční dobou 30 dnů. Pojištění Standard činí 8,50 % z pravidelné měsíční splátky úvěru a pojištění Plus činí 9,50 % z pravidelné měsíční splátky u obou typů hypoték. Pojistit se klient může i později, ovšem pokud již neprobíhá předmět pojištění (ztráta zaměstnání, pracovní neschopnost, invalidita apod.) (Česká spořitelna a. s., n.d.)

4.1.2 Stavební spořitelna České spořitelny a. s. – Buřinka

Stavební spořitelna České spořitelny a. s., dále jen Buřinka, je dceřinou společností České spořitelny. Založila ji v roce 1994 Česká spořitelna a Bausparkasse der österreichischen Sparkassen AG pro podporu financování bydlení pro děti, mládež i dospělé. Nyní vlastní 100 % akcií Česká spořitelna. Aktivně působí v České bankovní asociaci, Asociaci českých stavebních spořitel a v Evropském sdružení stavebních spořitel. V roce 2020 si u Buřinky sjednalo úvěr 18 169 klientů. Dohromady si půjčili 12,738 mld. Kč. Ve srovnání s rokem 2019 představuje tato částka nárůst o 38 %. (Stavební spořitelna České spořitelny a. s., n.d.)

Hlavní službou Buřinky je stavební spoření. Nabízí online sjednání spoření s cílovou částkou až 1 milion Kč. Stavební spoření mohou uzavřít i zákonní zástupci svým dětem. Výhodou stavebního spoření představuje státní podpora, která dosahuje až do výše 2 000 Kč ročně při naspořené částce alespoň 20 000 Kč za rok. Pokud je naspořená částka nižší, státní podpora je také nižší. V případě, že má klient uzavřeno více stavebních spoření, státní podpora je poukazována na dříve uzavřené spoření. Další výhodou je pojištění vkladů na spořicí účet až do výše 2,6 milionu Kč. (SSČS a. s., n.d.)

Důležitým produktem pro potřeby této bakalářské práce je úvěr ze stavebního spoření. Tento úvěr lze získat po naspoření alespoň 35 % cílové částky na účtu stavebního spoření. Klient musí spořit minimálně 2 roky. Úvěr lze použít na rekonstrukci a modernizaci bydlení, na vybavení domácnosti, výstavbu nemovitosti, koupi pozemku nebo nemovitosti. Také jej klient může použít na vypořádání majetkových podílů. Doba splatnosti může být nastavena až na 13 let. Roční úroková sazba činí 4,50 % a po celou dobu splácení se nemění. Doklady o prokázání účelu úvěru lze doložit až jeden rok zpětně. Uzavření úvěru, správa a vedení úvěru a mimořádné splátky jsou zdarma. (SSČS a. s., n.d.)

4.2 Modelové příklady spotřebitelských úvěrů a zadlužování domácností

V této podkapitole budou zpracovány tři modelové příklady. V prvním modelovém příkladu bude zpracováno sjednání, splácení a způsoby čerpání hypotéky od České spořitelny. V druhém modelovém příkladu bude zpracováno sjednání, splácení a způsoby čerpání úvěru ze stavebního spoření na rekonstrukci bytové jednotky. Informace ohledně čerpání a splácení těchto úvěrů budou zpracovány na základě osobní konzultace s bankéřkou České spořitelny a z dostupných zdrojů. Ve třetím modelovém příkladu budou vysvětleny možné způsoby řešení problémů se splácením závazků aplikované na předchozí modelové příklady.

4.2.1 Modelový příklad 1

Modelový příklad 1 se týká fiktivní mladé rodiny, která se skládá ze čtyř členů. Otec, 30 let, matka, 30 let, a dvě děti ve věku 1 a 3 roky. Muž měsíčně vydělává 40 000 Kč čistého ze závislé činnosti. Jeho manželka je v domácnosti a pobírá měsíčně rodičovský příspěvek 10 000 Kč. Rodina si chce pořídit mezonetovou bytovou jednotku o výměře 65 m² a dispozicích 3+1 nedaleko centra města Plzně. Byt je prodáván za 3 250 000 Kč. Rodina bydlela v pronájmu, nikdy nevladnula žádnou nemovitost, a nyní si chce pořídit své první vlastní bydlení. Byt chce financovat pomocí hypotečního úvěru od České spořitelny, který bude čerpat a splácet otec ze svého příjmu. Česká spořitelna nabízí klientům, kteří pořizují své první bydlení, až 90 % z odhadované hodnoty pořizované nemovitosti. Hodnota bytu je stanovena na 3 250 000 Kč. Česká spořitelna poskytne rodině 2 925 000 Kč z ceny nemovitosti. Ze svých úspor budou muset doplatit zbylých 10 % ceny, tedy 325 000 Kč, které již mají našetřené. Doba splatnosti bude pro hypotéku stanovena na 20 let s fixací roční úrokové sazby na 10 let. Po době fixace se v tomto modelovém příkladu nepočítá se změnou úrokové sazby. Otec aktivně využívá účet České spořitelny, a proto mají manželé nárok na slevu na úrokové sazbě 0,5 %. Tato sleva je již v úrokové sazbě zahrnuta. Pojištění schopnosti splácet rodina uzavřít nechtěla. Pojištění nemovitosti rodina platí pojišťovně a není v modelovém

příkladu zahrnuto. V následující tabulce jsou uvedeny potřebné parametry pro hypoteční úvěr. Hypoteční úvěr čerpá a splácí otec ze svého účtu, proto je brán v potaz jen jeho příjem.

Tab. 1: Přehled informací k Modelovému příkladu 1

	Hypotéka od ČS a. s.
Měsíční příjem otce/žadatele o hypotéku	40 000 Kč
LTV	90 %
Výše úvěru	2 925 000 Kč
Doba fixace	10 let
Doba splatnosti	20 let
Roční úroková sazba	4,64 %
RPSN (včetně poplatků za odhad, zástavní právo)	4,82 %
Poplatky – odhad, zástavní právo	8 400 Kč
Sjednané pojištění schopnosti splácet	NE

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Nyní budou rozebrány následující oblasti:

- sjednání hypotéky,
- splácení hypotéky,
- čerpání hypotéky.

Sjednání hypotéky u České spořitelny probíhá s hypotečním specialistou. V první řadě si rodina musí připravit vyplněnou žádost o hypoteční úvěr a údaje o svých příjmech a výdajích, které následně hypoteční specialista ověří. Muž aktivně využívá účet u České spořitelny, a proto nemusí dokládat potvrzení o svých příjmech. Dále je třeba předložit veškeré dokumenty, mezi které patří: doklad prokazující vlastní zdroje klienta, doklady prokazující účel použití úvěru, podklady k zastavované nemovitosti, kupní smlouva, nabývací titul k nemovitosti, pojistná smlouva na zastavenou nemovitost, nabývací titul, podklady k ocenění nemovitosti a doklady o peněžitých závazcích.

Následně hypoteční specialista ověří schopnost rodiny splácet daný úvěr, zajistí výpis z katastru nemovitostí a objedná odhadce. K posouzení žadatelů byly využity dva ukazatele na doporučení České národní banky.

Prvním ukazatelem je DTI, neboli poměr výše celkového zadlužení žadatele a jeho ročního příjmu. Tento ukazatel nesmí překročit 9,5 násobek (u žadatelů mladších 36 let) ročního příjmu žadatele.

DTI se vypočte podle vzorce (1):

$$\text{ukazatel DTI} = \frac{2\,925\,000}{480\,000}$$

Úvěr bude platit otec z účtu u České spořitelny, proto byl do výpočtu vyplněn jen jeho příjem. Ukazatel DTI modelového příkladu použitím vzorce činí 6,09 násobek ročního příjmu žadatele. Tím rodina splňuje jeden krok posouzení.

Druhý ukazatel, DSTI, vyjadřuje procentní podíl celkové výše všech měsíčních splátek na čistém měsíčním příjmu žadatelů. Limit ukazatele DSTI činí 50 % pro žadatele mladších 36 let.

Výpočet DSTI byl sestaven pro roční splátku s celkovými ročními příjmy žadatele a vypočte se podle vzorce (2):

$$\text{ukazatel DSTI} = \frac{227\,598,81}{400\,000} * 100$$

Ukazatel DSTI modelového příkladu použitím vzorce činí 47,42 %. Do výpočtu byl vyplněn příjem otce. Druhý ukazatel posouzení rodina též splňuje. Po posouzení a schválení úvěru následuje fáze podpisu smlouvy.

Splácení hypotečního úvěru probíhá standardně anuitními měsíčními splátkami. Pro účely praktické části bakalářské práce budou z důvodu velkého rozsahu měsíčních splátek použity roční splátky. Banka splátky od klienta získává pomocí příkazu k inkasu ze smlouveného účtu. Rodina s inkasem souhlasila.

Roční pravidelná splátka byla vypočtena podle vzorce (3) na polhůtní splátky:

$$a = D * \frac{r}{1 - v^n}$$

kde:

a = výše splátky

D = výše poskytnutého úvěru

v = diskontní faktor $\left(\frac{1}{1+r}\right)$, kde r = úroková sazba

n = počet úrokových období splácení úvěru.

Roční splátka u hypotéky, byla vypočtena následovně:

$$a = 2\,925\,000 * \frac{0,0464}{1 - \left(\frac{1}{1+0,0464}\right)^{20}}$$

$$a = 227\,598,81 \text{ Kč}$$

Roční úrok (U_1) pro první splátku se vypočte podle vzorce (4):

$$U_1 = 227\,598,81 * \left[1 - \left(\frac{1}{1 + 0,0464}\right)^{20}\right]$$

Úrok v první anuitní splátce činí 135 720 Kč. Tímto způsobem s upraveným vzorcem pro další úročená období byly vypočteny všechny úroky.

Roční úmor pro první splátku (M_1) se vypočte podle vzorce (5):

$$M_1 = 227\,598,81 - 135\,720$$

Úmor v první anuitní splátce činí 91 878,81 Kč. Stejným způsobem byly následně vypočteny úmory všech ročních splátek.

Podle vzorců byl zpracován splátkový kalendář v ročních splátkách za předpokladu, že se úroková sazba po době fixace nezmění.

Tab. 2: Splátkový kalendář ročních splátek Modelového příkladu 1

Rok	Splátka (v Kč)	Úrok (v Kč)	Úmor (v Kč)	Zbývá hypotéka (v Kč)
1	227 598,81	135 720	91 878,81	2 833 121,19
2	227 598,81	131 456,82	96 141,99	2 736 979,20
3	227 598,81	126 995,84	100 602,97	2 636 376,23
4	227 598,81	122 327,86	105 270,95	2 531 105,28
5	227 598,81	117 443,29	110 155,53	2 420 949,76
6	227 598,81	112 332,07	115 266,74	2 305 683,02
7	227 598,81	106 983,70	120 615,11	2 185 067,91
8	227 598,81	101 387,15	126 211,66	2 058 856,25
9	227 598,81	95 530,93	132 067,88	1 926 788,37
10	227 598,81	89 402,98	138 195,83	1 788 592,54
11	227 598,81	82 990,69	144 608,12	1 643 984,42
12	227 598,81	76 280,88	151 317,93	1 492 666,49
13	227 598,81	69 259,73	158 339,08	1 334 327,41
14	227 598,81	61 912,79	165 686,02	1 168 641,39
15	227 598,81	54 224,96	173 373,85	995 267,54
16	227 598,81	46 180,41	181 418,4	813 849,14
17	227 598,81	37 762,60	189 836,21	624 012,93
18	227 598,81	28 954,20	198 644,61	425 368,32
19	227 598,81	19 737,09	207 861,72	217 506,6
20	227 598,81	10 092,31	217 506,6	0

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Rodina zaplatí 4 551 976 Kč včetně úroků. Zaplacené úroky činí 1 626 976,30 Kč.

Čerpání hypotéky probíhá na základě podepsaného příkazu k čerpání od žadatelů.

Čerpat hypotéku od České spořitelny lze dvěma způsoby. Úvěr lze čerpat najednou nebo postupně. Pro rodinu je výhodné čerpat úvěr celý najednou, protože kupují nemovitost. Postupné čerpání je vhodné spíše pro výstavby. Období čerpání začíná

od podpisu úvěrové smlouvy a zpravidla může trvat až 24 měsíců. Čerpat finanční prostředky lze do dvou dnů od podpisu smlouvy a splnění podmínek pro čerpání úvěru. Rodina může finance čerpat online v internetovém bankovníctví nebo na pobočce České spořitelny s pomocí hypotečního specialisty. Rodina má zřízen účet u České spořitelny, a proto využije možnost čerpat finance prostřednictvím internetového bankovníctví George. Níže je stručně vyznačen postup čerpání hypotéky pomocí George.

Tab. 3: Postup čerpání hypotéky v internetovém bankovníctví George

1.	<p>Vyplnění online žádosti o čerpání</p> <ul style="list-style-type: none"> • přihlášení → detail hypotéky → Žádost o čerpání → vyplnění formuláře
2.	Hypoteční specialista kontaktuje rodinu do 4 pracovních dnů od podání žádosti
3.	Doladění detailů a upřesnění potřebných informací
4.	<p>Elektronické potvrzení příkazu k čerpání hypotéky v George</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaslání příkazu od ČS → potvrzení příkazu v aplikaci nebo internetovém bankovníctví
5.	Zaslání informační SMS, že k termínu splatnosti jsou finance připraveny k čerpání

Zdroj: Česká spořitelna a.s. (2021) zpracováno autorkou

Rodina žádala o hypoteční úvěr ve výši 2 925 000 Kč na koupi bytové jednotky. Žádosti bylo vyhověno na základě posouzení úvěruschopnosti a dvou ukazatelů, které rodina splnila. Splácení úvěru probíhalo formou měsíčních anuitních splátek. Jedna měsíční splátka činila 16 726,77 Kč. Celkem rodina za 20 let splatila 4 494 425 Kč, z toho úroky 1 569 425 Kč. Pojištění schopnosti splácet rodina k hypotéce neuzavřela. Čerpání financí proběhlo najednou, čerpáním pomocí internetového bankovníctví George.

4.2.2 Modelový příklad 2

Modelový příklad 2 se týká fiktivní mladé rodiny, která má stejné parametry jako rodina v Modelovém příkladu 1. Rodina se skládá ze čtyř členů. Otec, 30 let, měsíčně vydělává 40 000 Kč čistého. Otec má uzavřené stavební spoření u Buřinky a 10 let pravidelně

spoří. Naspořená částka činí 220 000 Kč. Tato rodina se rozhodla, že bude rekonstruovat vlastní byt o výměře 65 m² a dispozicích 3+1 nedaleko města Plzně. Podle vlastních propočtů by rodina potřebovala získat finance ve výši 600 000 Kč. Rodina chce rekonstrukci financovat pomocí úvěru ze stavebního spoření. Maximální výše úvěru může být ve výši rozdílu mezi cílovou a naspořenou částkou. Buřinka jim je tedy schopna půjčit 380 000 Kč. Jelikož muž spoří déle než 6 let, má nárok na snížení roční úrokové sazby na 2,99 %. Doba splatnosti bude pro tento úvěr stanovena na 10 let s fixací roční úrokové sazby na celou dobu trvání úvěru. Otec aktivně využívá účet České spořitelny, a proto mají manželé nárok na slevu na úrokové sazbě 0,5 %. Tato sleva je již v úrokové sazbě zahrnuta. Rodina zároveň uzavřela pojištění schopnosti splácet ve formě Plus. V následující tabulce jsou uvedeny potřebné parametry pro úvěr.

Tab. 4: Přehled informací k Modelovému příkladu 2

	Úvěr ze stavebního spoření
Cílová částka	600 000 Kč
Výše úvěru	380 000 Kč
Doba splatnosti	10 let
Doba fixace	10 let
Roční úroková sazba	2,99 %
RPSN	3,23 %
Pojištění Plus	ANO, 4 980 Kč/rok
Výše roční splátky	44 524,86 Kč
Poplatek za 2. čerpání	500 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Nyní budou rozebrány následující oblasti:

- sjednání úvěru,
- splácení úvěru,
- čerpání úvěru.

Sjednání úvěru ze stavebního spoření lze telefonicky nebo na pobočce České spořitelny. Rodina má účet u České spořitelny, a proto nemusí dokládat potvrzení o příjmu. Stačí předložit doklad totožnosti. Buřinka poté posoudí žadatele kontrolou záznamů v bankovním a nebankovním registru klientských informací. Po splnění podmínek Buřinka schválí žádost a nastává dohodnutí podmínek s klientem a podpis smlouvy. Mezi podmínky patří i dokládání využití finančních prostředků k jistému účelu. V tomto případě k rekonstrukci. Manželé budou dokládat faktury, doklady, výpisy o provedených změnách v rámci rekonstrukce v domácnosti. K samotnému úvěru si sjednala pojištění. Toto pojištění kryje žadatele při pracovní neschopnosti, úmrtí, invaliditě a ztrátě zaměstnání.

Splácení úvěru probíhá anuitními splátkami. Pro účely bakalářské práce bude úvěr splácen ročními splátkami. Roční splátka bude vypočtena vzorcem (3):

$$a = 380\,000 * \frac{0,0299}{1 - \left(\frac{1}{1+0,0299}\right)^{10}}$$

$$a = 44\,524,86 \text{ Kč}$$

Rodina bude ročně splácet částku 44 524,86 Kč včetně úmoru a úroku. K této částce bude přičteno pojištění Plus, které činí 4 980 Kč. Celkem ročně zaplatí 49 504,86 Kč.

Úrok v první splátce bude vypočten vzorcem (4):

$$U_1 = 44\,524,86 * \left[1 - \frac{1}{(1 + 0,0299)^{10}}\right]$$

$$U_1 = 946,83 \text{ Kč}$$

Úrok v první splátce činí 11 362 Kč. Tímto způsobem s upraveným vzorcem pro další úročená období byly vypočteny všechny úroky.

Úmor v první splátce činí rozdíl mezi anuitní splátkou a vypočteným úrokem. Úmor činí 33 162,86 Kč.

Ze zjištěných informací byl sestaven splátkový kalendář ročních splátek, které byly přepočteny.

Tab. 5: Splátkový kalendář ročních splátek Modelového příkladu 2

Rok	Splátka (v Kč)	Úrok (v Kč)	Úmor (v Kč)	Zbýlý úvěr (v Kč)	Pojištění
1	44 524,86	11 362	33 162,86	346 837,14	4 980
2	44 524,86	10 370,43	34 154,43	312 628,71	4 980
3	44 524,86	9 349,21	35 175,65	277 453,06	4 980
4	44 524,86	8 297,46	36 227,40	241 225,66	4 980
5	44 524,86	7 214,26	37 310,60	203 915,06	4 980
6	44 524,86	6 098,67	38 426,19	165 488,87	4 980
7	44 524,86	4 949,73	39 575,13	125 913,74	4 980
8	44 524,86	3 766,44	40 758,42	85 155,32	4 980
9	44 524,86	2 547,76	41 977,10	43 178,22	4 980
10	44 524,86	1 292,64	43 232,22	0	4 980

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

V poslední splátce vychází přeplatek 54 Kč, který je způsobem zaokrouhlováním. Rodina ročně zaplatí 44 524,86 Kč. Celková hodnota, kterou za úvěr zaplatí, činí 495 048,6 Kč včetně pojištění. Celkové úroky činí 65 249 Kč.

Čerpání úvěru probíhá na základě předkládání dokladů o zhotovení rekonstrukce. Rodina měla na výběr zrychleného čerpání, ve kterém by ji Buřinka vyplatila celý úvěr po podpisu smlouvy a ve kterém by předkládala doklady zpětně, nebo postupného čerpání, ve kterém by nejdříve předložila potřebné doklady a poté jí banka převedla finanční prostředky v dané výši na účet. Rodina již měla některé činnosti z rekonstrukce zaplacené, a proto doklady o tomto zhotovení předložila s podpisem smlouvy. Úvěr bude čerpat nadvakrát. Část po podpisu smlouvy a další část po získání dalších

potřebných dokladů a faktur. Faktury nesmí být starší 12 měsíců. Druhé čerpání může proběhnout až do 2 let od podpisu smlouvy. Za druhé čerpání úvěru zaplatí jednorázový poplatek 500 Kč. Finanční prostředky jsou vyplaceny bezhotovostně na účet klienta. I v tomto případě musí žadatelé potvrdit příkaz k čerpání, aby mohli čerpat finanční prostředky. Finanční prostředky z poskytnutého úvěru může čerpat po vyčerpání naspořených financí na stavebním spoření.

Rodina neměla potíže se získáním úvěru ze stavebního spoření, protože otec pravidelně spořil. Buřinka rodině půjčila 380 000 Kč. Rodina zaplatila celkem 440 106,54 Kč, z toho úroky 60 106,54 Kč. Dále k řádné splátce platila měsíčně 415 Kč za pojištění schopnosti splácet. Toto pojištění činilo 49 800 Kč za celou dobu splácení. Finanční prostředky čerpala až po předložení příslušných faktur a dokladů o realizaci rekonstrukce a to nadvakrát. V průběhu druhého roku zaplatila jednorázový poplatek 500 Kč za druhé čerpání úvěru.

4.2.3 Možné způsoby řešení situace neschopnosti splácení závazků v návaznosti na Modelový příklad 1

Rodině z Modelového příkladu 1 vznikl problém se splácením svého závazku vůči České spořitelně. V tomto případě bude místo roční splátky použita měsíční splátka, aby bylo možné lépe interpretovat sankce z prodlení u České spořitelny. Měsíční splátka bude vypočtena pomocí údajů z modelového příkladu 1 a pomocí vzorce (3). Měsíční splátka činí 18 726,77 Kč. Otec, který měsíční splátku odvádí ze svého účtu, přišel o zaměstnání. V novém zaměstnání pobírá měsíční mzdu 25 000 Kč. Tím se jeho příjem zmenšil o 15 000 Kč. Rodina zjistila, že pokud budou splácet stanovenou měsíční splátku, nebudou mít dostatek financí na běžný chod domácnosti. Mají několik možností, jak tuto situaci řešit. V první řadě o své situaci musí obeznámit věřitele, tedy Českou spořitelnu. Věřitel s rodinou probere veškeré možnosti a pokusí se společně najít vhodné řešení. Pokud se rodina zpozdí s měsíční splátkou, Česká spořitelna neprodleně zašle oznámení o neuskutečněné platbě. Pokud rodina splátku neuhradí do 10 dnů od odeslání oznámení, postihne klienta sankce. Po deseti dnech sankce činí 300 Kč za úhradu nákladů spojených s prodlením. Další sankce jsou ve výši 900 Kč a jsou účtovány 40. a 70. den prodlení. Za každý den prodlení navíc klient zaplatí úroky

ve výši dvoutýdenní REPO sazby zvýšené o 8 % z dlužné částky. Dvoutýdenní REPO sazba od 1. 4. 2022 činí 5,00 %. Výpočet úroku z prodlení a sankce za úhradu nákladů z prodlení, v případě, že se rodina zpozdí s platbou jedné měsíční splátky o 15 dní, je uveden níže.

Tab. 6: Vzniklé úroky z prodlení a sankce za úhradu nákladů z prodlení

Dlužná částka	18 726,77 \doteq 18 727 Kč
Poplatek na úhradu nákladů spojených s prodlením	300 Kč
Úrok z prodlení (18 727 * 0,13*15/365)	100,048 \doteq 100 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Celkem rodina zaplatí za zpoždění jedné měsíční splátky o 15 dní částku 400 Kč.

Prioritním zájmem České spořitelny je problematické období zvládnout a zachovat splátkový kalendář. V případě dlouhodobějšího problému se splácením závazku může Česká spořitelna rodině navrhnout některé z následujících řešení.

Restrukturalizace splátkového kalendáře je pro rodinu vhodné řešení, pokud je vysoce pravděpodobné, že se finanční situace rodiny v blízké době zlepší. Restrukturalizace představuje úpravy stávajícího splátkového kalendáře, které lze realizovat pomocí dočasného snížení měsíčních splátek a prodloužení splatnosti úvěru. V dlouhodobém horizontu jde prodloužit splatnost až o 60 měsíců. Úprava splátkového kalendáře má své podmínky, které by rodina musela splnit. Minimální splátka, kterou by rodina musela platit, činí 20 % z aktuální splátky, tedy 3 746 Kč. Měsíční příjem žadatelů o restrukturalizaci musí být v takové výši, aby z něj byla rodina schopna pokrýt měsíční výdaje a stanovenou sníženou splátku. Nevýhodou tohoto řešení je zápis o žádosti restrukturalizace hypotéky do Centrálního bankovního registru klientských informací.

Refinancování hypotéky je dalším možným řešením. K refinancování hypotéky většinou dochází před skončením doby fixace úrokové sazby. Refinancovat hypotéku lze až 2 roky předčasně. Rodině by refinancování mohlo pomoci ve snížení měsíčních splátek s prodloužením doby splatnosti. I v tomto případě lze říci, že se očekává v nejbližší době zvýšení měsíčních příjmů rodiny. Pokud rodina nesplní podmínky úvěruschopnosti, refinancování hypotéky jí nebude uznáno.

Prodej nemovitosti může sama rodina zrealizovat kdykoli. Prodejem svého bytu, na který má zástavní právo Česká spořitelna, by rodina splatila zbývající část hypotečního úvěru. Následně by Česká spořitelna zrušila své zástavní právo. Případně v kritické situaci může sama Česká spořitelna kdykoli iniciovat nedobrovolné zpeněžení nemovitosti i v případě, že v ní rodina bydlí. Toto právo je dáno zákonem a je také vymezeno v Obchodních podmínkách České spořitelny. Zpeněžení nemovitosti probíhá dražbou, kterou provádí specializovaný subjekt (dražebník). Rodina po vydražení nemovitosti ztrácí vlastnické právo a záleží na novém majiteli, jak se s klienty dohodne o dalším postupu. K tomuto kroku Česká spořitelna přistupuje až v kritickém momentu. (Česká spořitelna, n.d)

Další možná řešení jsou již v kritické fázi nesplacení hypotéky. Banka celý zůstatek úvěru prohlásí za splatný a v takové chvíli může svou pohledávku uplatnit žalobou u soudu. Klient má povinnost bance platit běžný úrok z dlužné částky a také úrok z prodlení a náklad ve výši soudního poplatku. Banka klientovi nabídne opětovanou možnost splácet dluh splátkovým kalendářem formou notářského zápisu. Rodina by v tomto případě splácela dluh pravidelnými měsíčními splátkami s minimální sankční zátěží. (Česká spořitelna, n.d.)

Když klient nevyužije mimosoudní návrh splátkového kalendáře formou notářského zápisu, obrátí se Česká spořitelna na soud. Klientovi je vydán platební rozkaz (rozsudek). Klient může do několika dnů uhradit vzniklý dluh dobrovolně. Pokud tuto možnost nevyužije, banka se obrátí na soudního exekutora a žádá o **exekuční vymáhání pohledávky** soudní cestou. V těchto případech má klient již vysoký dluh, který zvýšily i sankce z prodlení a jiné náklady. Česká spořitelna, jako věřitel, podá na klienta exekuční návrh. Tento úkon se řídí přesným postupem, který je popsán v teoretické části. Vymáhání dluhu u rodiny z Modelového příkladu 1 lze prodejem majetku. Rodina je zapsána jako vlastník bytové jednotky. Pokud by finance z prodeje této nemovitosti na splacení dluhu nestačily, přistoupilo by se na vymáhání dluhu srážkou ze mzdy.

V tomto případě je nutné obeznámit všechny zainteresované strany. Povinného (dlužníka), věřitele a plátce mzdy (zaměstnavatele dlužníka). Dále je nutné vypočítat, kolik financí ze mzdy musí ze zákona zůstat dlužníkovi (nezabavitelné minimum) a kolik financí z příjmu může jít na splacení dlužné částky.

Měsíční příjem rodiny, resp. otce, který platil hypotéku, se snížil na 25 000 Kč a nebyl schopen splácet hypoteční úvěr. Byl nařízen exekuční příkaz na srážku ze mzdy. Výpočet nezabavitelného minima s údaji platnými od 1. 4. 2022 je uveden níže.

Tab. 7: Nezabavitelné minimum otce z Modelového příkladu 1

Výše příjmu	25 000 Kč
Životní minimum jednotlivce	4 250 Kč
Normativní náklady na bydlení	7 935 Kč
Nezabavitelné minimum	$3/4 * (4 250 + 7 935) = 9 138,75$ Kč
Nezabavitelné minimum za manželku	$1/3 * 9 138,75 = 3 046,25$ Kč
Nezabavitelné minimum za dvě děti	$2 * 3 046,25 = 6 092,5$
Celková nezabavitelná částka	18 278 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Zbývá částka, 6 722 Kč, se rozdělí na třetiny. Pohledávka je v tomto případě nepřednostní, a proto bude srážka na exekuci jedna třetina ze zbylé mzdy, tedy 2 240 Kč. Zbýlé dvě třetiny zůstávají otci. Otci zůstane celkem 22 760 Kč ze mzdy.

Když se rodina ocitne v problémech se splácením svého úvěru, je ze získaných informací zřejmé, že se Česká spořitelna, jako věřitel, nejdříve snaží nalézt nejlepší řešení pro obě strany. Bude se snažit klientům vyjít maximálně vstříc, ale zároveň také hájit své zájmy. Ve fázi, kdy nepomáhají žádná mimosoudní řešení, dlouhodobě od klientů nedostávají žádné finanční prostředky a komunikace je nulová, podají na klienta návrh k exekučnímu vymáhání pohledávky. Tato situace nastává až v nejkritičtějším momentě, kdy už nelze najít jiné možné východisko.

Závěr

Spotřebitelské úvěry tvoří značnou část zadluženosti českých domácností. Česká republika patří ve srovnání s ostatními zeměmi Evropy mezi země s nejnižší zadlužeností domácností. Ovšem i přes krizi spojenou s Covidem-19 strmě rostl počet uzavřených a poskytnutých úvěrů. Lidé nejvíce vyhledávali úvěry na financování vlastních budov a bytů. Dále využívali spotřebitelské úvěry na nákup osobního automobilu a vybavení domácnosti.

Tato bakalářská práce obsahuje teoretickou a praktickou část na téma Spotřebitelské úvěry a zadlužování domácností. Hlavním cílem této práce bylo přiblížení problematiky získávání, splácení a čerpání spotřebitelských úvěrů pomocí teoretických poznatků a řešení situace zadluženosti domácností.

První modelový příklad pojednával o získání, splácení a čerpání hypotečního úvěru ve výši 2 925 000 Kč fiktivní rodinou, která pořizovala své první bydlení. Rodina měla díky této skutečnosti nárok na výhodnější úrokovou sazbu. Splátky byly nastaveny na roční a celkem rodina zaplatila České spořitelně 4 551 976 Kč. Úvěr mohla čerpat dvěma způsoby. Vhodnější variantou bylo jednorázové čerpání pomocí internetového bankovníctví George.

Druhý modelový příklad se týkal získání, splácení a čerpání úvěru ze stavebního spoření na rekonstrukci bytové jednotky ve výši 380 000 Kč. Za tento úvěr rodina celkem zaplatila věřiteli 495 048,6 Kč včetně sjednaného pojištění. Rodina se rozhodla, že úvěr chce čerpat postupně. První část byla rodině vyplacena po předložení již obdržených faktur a zbylou část úvěru rodina čerpala až po získání dalších faktur a dokladů.

Následně byly představeny možnosti řešení situace zadluženosti rodiny z prvního modelového příkladu. Rodina se dostala do tíživé finanční situace a nezvládala splácet svůj závazek. Při zpoždění s platbou splátky vznikla rodině povinnost uhradit sankce a úroky z prodlení. Česká spořitelna svým klientům nabídla řešení již v rané fázi nesplácení. Rodině byla nabídnuta restrukturalizace splátkového kalendáře nebo refinancování hypotečního úvěru. Další možností vyřešení neschopnosti splácet je prodej nemovitosti. Tento akt může též iniciovat Česká spořitelna.

V kritické fázi, ve které nebylo možné využít žádnou z již uvedených možností, přistoupil věřitel k exekučnímu vymáhání své pohledávky formou srážek ze mzdy. V souvislosti s exekučním vymáháním bylo otci z fiktivní rodiny vypočítáno nezabavitelné minimum ve výši 18 278 Kč.

Situace zadluženosti domácností vzniklá vlivem nesplácení spotřebitelského úvěru se dá řešit již v prvopočátku. Do obtížné situace se může dostat každý. Je však vhodné situaci řešit se svým věřitelem včas, aby nemuselo dojít k vážným důsledkům jako například k exekučnímu vymáhání.

Seznam použité literatury

- Bohanesová, E. (2018). *Finanční gramotnost*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Brunclík, Š. (2021). Milostivé léto. E-Bankrot. Dostupné 7. 1. 2022 z <https://www.ebankrot.cz/milostive-leto/>
- Cebia (2021). Exekuce – Co je to exekuce a jak probíhá. Dostupné 4. 1. 2022 z <https://www.cebia.cz/pruvodce/exekuce-co-je-to-exekuce-a-jak-probiha>
- Česká bankovní asociace (2021). *Průzkum ČBA: Češi a zadlužování 2021*. Dostupné 13. 3. 2022 z <https://cbaonline.cz/cesi-a-zadluzovani-2021>
- Česká národní banka (2022). *Celkový přehled počtu subjektů ke dni 23. 4. 2022*. Dostupné 23. 4. 2022 z https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB24.SUBJECTS_COUNTS_2
- Česká národní banka (2022). *Celkové zadlužení domácností*. Dostupné 18. 3. 2022 z https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.VYSTUP?p_sestuid=1538&p_uka=1,2,3&p_strid=AAD&p_sort=2&p_od=200512&p_do=202202&p_period=12&p_des=50&p_format=4&p_decsep=,&p_lang=CS
- Česká národní banka (2022). *Co je chráněný účet a jak jej zřídit a užívat?*. Dostupné 23. 2. 2022 z <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Co-je-chraneny-ucet-a-jak-jej-zridit-a-uzivat/>
- Česká národní banka (n.d.). *Co je ukazatel RPSN?* Dostupné 30. 9. 2021 z <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Co-je-ukazatel-RPSN/>
- Česká národní banka (n.d.). *DSTI – Zvládnou splácet?* Dostupné 7. 4. 2022 z <https://www.cnb.cz/cs/financni-stabilita/makroobezretnostni-politika/stanoveni-horni-hranice-uverovych-ukazatelu/dsti/index.html>
- Česká národní banka (n.d.). *DTI – Nebudu předlužený?* Dostupné 7. 4. 2022 z <https://www.cnb.cz/cs/financni-stabilita/makroobezretnostni-politika/stanoveni-horni-hranice-uverovych-ukazatelu/dti/index.html>
- Česká národní banka (n.d.). *Metodický list k příslušnému okruhu dat*. https://www.cnb.cz/docs/ARADY/MET_LIST/tuvob_cs.pdf
- Česká národní banka (2016). *Základní informace týkající se oprávnění k poskytování a zprostředkování spotřebitelského úvěru*. Dostupné 10. 10. 2021 z https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/dohled-financni-trh/.galleries/vykon_dohledu/povolovaci_schvalovaci_rizeni_poskytovatele_spotrebitelskeho_uveru/download/zakladni_info_podnikatele_zsu.pdf
- Česká spořitelna (n.d.). *Dluhová problematika ČS*. Interní dokument podniku Česká spořitelna, a.s., oddělení Vymáhání pohledávek se sídlem v Ostravě.

Česká spořitelna (n.d.). *Hypotéka*. Dostupné 23. 3. 2022 z <https://www.csas.cz/cs/osobni-finance/hypoteky/hypoteka>

Česká spořitelna (n.d.). *Kdo jsme*. Dostupné 23. 3. 2022 z <https://www.csas.cz/cs/onas/kdo-jsme>

Česká spořitelna (n.d.). *Pojištění schopnosti splácet hypotéku*. Dostupné 23. 3. 2022 z <https://www.csas.cz/cs/osobni-finance/pojisteni/pojisteni-schopnosti-splacet-hypoteku#mohlo-by-zajimat>

Česká spořitelna (n.d.). *Průvodce čerpáním hypotéky s Georgem*. https://cdn0.erstegroup.com/content/dam/cz/csas/www_csas_cz/dokumenty/produkty/osobni-finance/hypoteky/hypoteka/produktova-stranka/pruvodce-cerpanim-hypoteky-s-georgem.pdf

České noviny (2021). *Dluhy českých domácností u bank podle ČNB přesáhly dva biliony korun*. Dostupné 3. 1. 2022 z <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/dluhy-ceskych-domacnosti-u-bank-podle-cnb-presahly-dva-biliony-korun/2125588>

České noviny (2022). *Dluhy českých domácností u bank v prosinci stouply na 2,049 bilionu Kč*. Dostupné 12. 2. 2022 z <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/dluhy-ceskych-domacnosti-u-bank-v-prosinci-stouply-na-2-049-bilionu-kc/2153464>

České noviny (2022). *Dodavatele elektřiny v ČR loni změnilo rekordní množství zákazníků*. Dostupné 21. 1. 2022 z <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/dodavatele-elektriny-v-cr-loni-zmenilo-rekordni-mnozstvi-zakazniku/2141229>

Český statistický úřad (n.d.). *Role domácností jako ekonomických subjektů*. Dostupné 3. 1. 2022 z <https://www.czso.cz/documents/10180/20536638/1533051.pdf/98c9a6aa-a7b6-4ae4-ab18-ecefa5090978?version=1.0>

Dohnal, J. (2011). *Spotřebitelský úvěr – Praktická příručka s příklady a judikaturou*. Leges.

Dvořák, P. (2005). *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. (3. vyd.). Linde.

European Systemic Risk Board & European central bank (2021). *ESRB risk dashboard. Household debt-to-gross disposable income ratio*. https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/dashboard/esrb.risk_dashboard210701~3a0edf395c.en.pdf?672958ae8fcdbb6e03b17d055adc962d

Evropská komise (2020). *Pracovní dokument útvarů komise – Zpráva o České republice 2020*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020SC0502&from=EN>

Exekuce-insolvence.cz (2022). *Insolvenční kalkulačka 2022: Výpočet insolvence (oddlužení) od 1. 4. 2022*. Dostupné 15. 4. 2022 z <https://exekuce-insolvence.cz/2021-insolvencni-kalkulacka-2022-vypocet-insolvence-oddluzeni-od-1-1-2022/>

Exekuce-insolvence.cz (2022). *Zvýšení nezabavitelné částky při exekuci od 1. 4. 2022 (zvyšuje se životní minimum)*. Dostupné 15. 4. 2022 z <https://exekuce-insolvence.cz/zvyseni-nezabavitelne-castky-pri-exekuci-od-1-4-2022-zvysuje-se-zivotni-minimum/>

Exekutorská komora ČR (n.d.). *Co nelze zabavit*. Dostupné 4. 1. 2022 z <https://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/869-34-co-nelze-zabavit?w=>

Exekutorská komora ČR (n.d.). *Jednotlivé fáze exekučního řízení*. Dostupné 4. 1. 2022 z <https://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/808-13-jednotlive-faze-exekucniho-rizeni?w=>

Finance.cz (n.d.). *Jak fungují spotřebitelské úvěry a půjčky*. Dostupné 24. 9. 2021 z <https://www.finance.cz/uvery-a-pujcky/hotovostni-pujcky/abeceda-hotovostnich-uveru/co-je-to-spotrebitelsky-uver/>

Hrdinková, T. & Mati, P. (2013). *Metodika dluhového poradenství*. Člověk v tísní. Dostupné 16. 12. 2021 z <https://www.clovekvtisni.cz/media/publications/193/file/1379086541-dluhova-metodika-mail.pdf>

Institut prevence a řešení předlužení (2021). *Exekuce v datech 2021*. Dostupné 16. 2. 2022 z <https://www.institut-predluzeni.cz/mapy-a-statistiky/exekuce/>

Institut prevence a řešení předlužení (2022). *Data o osobních bankrotech*. Dostupné 16. 4. 2022 z <https://www.institut-predluzeni.cz/mapy-a-statistiky/osobni-bankroty/>

Justice.cz (n.d.). *Jak předejít dluhům a exekucím*. Dostupné 6. 1. 2022 z <https://exekuce.justice.cz/jak-muze-dlužnik-predejit-dluhum-a-exekucim/>

Justice.cz (n.d.). *Oddlužení*. Dostupné 7. 3. 2022 z <https://insolvence.justice.cz/jak-ven-z-dluhove-pasti/oddluzeni/>

Justice.cz (n.d.). *Nezvládám platit své dluhy*. Dostupné 7. 3. 2022 z <https://justice.cz/nezvladam-platit-sve-dluhy>

Justice.cz (n.d.). *Sepisovatelé návrhu*. Dostupné 7. 3. 2022 z <https://insolvence.justice.cz/sepisovatele-navrhu/>

Kašparová, L. (2021). *Zadlužení Čechů se loni rekordně zvýšilo, vévodily úvěry na bydlení*. Měšec.cz. <https://www.mesec.cz/clanky/zadluzeni-cechu-se-loni-rekordne-zvysilo-vevodily-uvery-na-bydleni/>

Kavková, J. (2020). *3 nejčastější příčiny nezdravého zadlužení Čechů*. Kurzy.cz. <https://www.kurzy.cz/zpravy/533771-3-nejcastejsi-priciny-nezdraveho-zadluzeni-cechu/>

- Krejčí, P. (2019). *Obecně k pojmu dluh a pohledávka*. Fulsoft. <https://www.fulsoft.cz/33/obecne-k-pojmu-dluh-a-pohledavka-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EnhEI8yvqwHRi-BD6ZQMESc/>
- Ministerstvo financí České republiky (2021). *Evropská komise schválila návrh směrnice o spotřebitelských úvěrech*. Dostupné 30. 9. 2021 z <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/spotrebitelske-uvery/aktuality/2021/evropska-komise-schvalila-navrh-smernice-42596>
- Ministerstvo financí České republiky (2019). *Spotřebitelské úvěry – základní informace*. Dostupné 24. 9. 2021 z <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/spotrebitelske-uvery/zakladni-informace>
- Ministerstvo financí České republiky (2019). *Oprávnění k činnosti*. Dostupné 30. 9. 2021 z <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/spotrebitelske-uvery/spotrebitelsky-uver/opravneni-k-cinnosti>
- Ministerstvo financí České republiky (2019). *Zadlužení a předlužení*. Dostupné 3. 1. 2021 z <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/rodinne-finance/zadluzeni-a-predluzeni>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (2015). *Metodika řešení předluženosti nejchudších obyvatel*. Dostupné 3. 1. 2022 z https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Metodika_reseni_predluzenosti_nejchudsi_obyvatel.pdf/ead7cd34-787d-3ffe-b75f-c5eb1f087f00
- Oddělení kanceláře Rady (2021). *Regulované složky cen energií nepřekročí inflaci*. Energetický regulační úřad. <https://www.eru.cz/regulovane-slozky-cen-energi-neprekroci-inflaci>
- Polouček, S. (2006). *Bankovníctví*. C. H. Beck
- Radová, J., Dvořák P., & Málek, J. (2009). *Finanční matematika pro každého*. (7. vyd.). Grada Publishing.
- Radová, J., Dvořák P., & Málek, J. (2013). *Finanční matematika pro každého*. (8. vyd.). Grada Publishing.
- Rejnuš, O. (2014). *Finanční trhy*. (4. vyd.). Grada Publishing
- Rutteová, L. (2017). *Účelový vs. neúčelový úvěr: Soubor dvou velikanů*. Hyperfinance. <https://www.hyperfinance.cz/magazin/ucelovy-vs--neucelovy-uver-souboj-dvou-velikanu/>
- Stavební spořitelna České spořitelny (n.d.). *Stavební spoření*. Dostupné 23. 3. 2022 z <https://www.burinka.cz/stavebni-sporeni/>
- Stavební spořitelna České spořitelny (n.d.). *Úvěr ze stavebního spoření*. Dostupné 23. 3. 2022 z <https://www.burinka.cz/uvery-na-bydleni/uver-ze-stavebniho-sporeni/>

Stavební spořitelna České spořitelny (n.d.). *Výroční zpráva 2020*.
<https://www.burinka.cz/vyrocní-zpravy/>

Šoba, O. & Širůček, M. (2017). *Finanční matematika v praxi*. (2. vyd.). Grada Publishing.

Teplý, P., Kolmanová, H., Šmejkal, D., Hradil, D., Kozub, M., Doležal, P., Kebort, M. & Ondrušek, J. (2013). *Navigátor bezpečného úvěru*. Karolinum.

Vejvodová, A. (2022). *Česko si zvyká na rekordní inflaci. Končí sen o bohatnutí společnosti*. Ekonom. <https://ekonom.cz/c1-67018690-cesko-si-zvyka-na-rekordni-inflaci-konci-sen-o-bohatnuti-spolecnosti>

Zábojníková, K. (2020). Domácnosti se zadlužují zejména kvůli bydlení. *STATISTIKA & MY*, 10 (5), 28. https://www.statistikaamy.cz/wp-content/uploads/2020/06/05_2020_Statistika-a-My_web.pdf

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru.

Seznam tabulek

Tab. 1: Přehled informací k Modelovému příkladu 1	48
Tab. 2: Splátkový kalendář ročních splátek Modelového příkladu 1	51
Tab. 3: Postup čerpání hypotéky v internetovém bankovníctví George.....	52
Tab. 4: Přehled informací k Modelovému příkladu 2.....	53
Tab. 5: Splátkový kalendář ročních splátek Modelového příkladu 2.....	55
Tab. 6: Vzniklé úroky z prodlení a sankce za úhradu nákladů z prodlení.....	57
Tab. 7: Nezabavitelné minimum otce z Modelového příkladu 1.....	58

Seznam obrázků

Obr. 1: Dluhy domácností zemí EU jako procento jejich disponibilních příjmů (%)....35

Obr. 2: Obr. 2: Celková zadluženost domácností 2005 – 2021.....37

Abstrakt

Vojíková, S. (2022). *Spotřebitelské úvěry a zadlužování domácností* [Bakalářská práce, Západočeská univerzita v Plzni].

Klíčová slova: spotřebitelský úvěr, poskytovatelé spotřebitelského úvěru, dluh, domácnost, zadlužování, dopady zadluženosti

Bakalářská práce se zabývá spotřebitelskými úvěry a zadlužováním domácností. Cílem práce je přiblížit sjednání, splácení a čerpání spotřebitelských úvěrů u konkrétní bankovní společnosti. Další cíl je zaměřen na zadluženost domácnosti způsobené nesplácením spotřebitelského úvěru. Práce je zpracována na základě teoretických východisek, vzorců a osobní komunikace s bankéři. Teoretická část popisuje pojmy související se spotřebitelskými úvěry a se zadlužováním domácností. V praktické části jsou zpracovány modelové příklady zaměřené na sjednání, splácení a čerpání konkrétních spotřebitelských úvěrů. U těchto příkladů jsou pomocí vzorců vypočteny náležitosti pro sestavení splátkového kalendáře. Poté jsou představeny možné způsoby řešení situace zadluženosti, která vznikla kvůli neschopnosti splácet úvěr u dané bankovní společnosti.

Abstract

Vojíková, S. (2022). *Consumer loans and indebtedness of households*. [Bachelor Thesis, University of West Bohemia].

Key words: consumer loan, consumer loan providers, debt, household, indebtedness, impacts of indebtedness

The bachelor thesis deals with consumer loans and indebtedness of households. The aim of this thesis is to present the negotiation, repayment and drawing of a consumer loan from a specific banking company. Another objective focuses on household indebtedness caused by consumer credit default. The thesis is based on theoretical background, formulas and personal communication with bankers. The theoretical part describes concepts related to consumer loans and household indebtedness. In the practical part are processed model examples. These model examples are focused on negotiating, repaying and drawing specific consumer loans. For these examples are used formulas to calculate the requirements for drawing up a repayment schedule. After that are presented possible ways of dealing with the situation of indebtedness caused by inability to repay a loan to a banking company.